

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVII

CELOVEC, PETEK, 22. OKTOBER 1982

ŠTEV. 42 (2093)

Misli ob državnem prazniku

V prihodnjih dneh se bodo spet vrstile najrazličnejše prireditve, posvečene državnemu prazniku Avstrije dne 26. oktobra. Najbolj množični pri tem bodo tudi letos pohodni in teki v naravo, ki s pomenom in z vsebino državnega praznika pravzaprav res nimajo dosti kaj opraviti; o pomenu tega praznika in njegovi politični vsebini bo v najboljšem primeru govora le na redkih uradnih slovesnostih. Prav tako redke ter bolj ali manj neuradne so v tem okviru tudi spominske svečanosti, na katerih čast uradne politike rešujejo vsaj bivši protifašistični borci in žrtve nacističnega nasilja, ko opozarjajo na dejstvo, da je današnja neodvisna in demokratična Avstrija sad boja in žrtev tistih, ki so ostali zvesti Avstriji tudi v času, ko je ta zvestoba pomenila preganjanje in smrt.

Tega dejstva se ob državnem prazniku vse premalo zavedamo. Na celovškem pokopališču na pri-

mer pri spomeniku „žrtvam za svobodo Avstrije“ ob državnem prazniku še nikdar ni spregovoril deželni glavar, ki pa je za vsakoletni 10. oktober redni govornik pri drugem spomeniku (čemu se niti ni čuditi, če se spomnimo njegove najnovejše izjave o „partizanskih spomenikih ali njegovem izpada ob 40-letnici preganjanja koroških Slovencev“). Ravno zaradi tega, ker na vodilnih mestih amalovažujejo boj in žrtve za osvoboditev, pa je državni praznik brez prave vsebine in zlasti mladini ne more posredovati tistih vrednot, ki bi ji pomagale graditi zavest, zakaj in kako se naj priznava k svoji državi.

Svojstven prispevek k obhajanju državnega praznika Avstrije doprinesamo koroški Slovenci, ko ga praznujemo v duhu dobrega sosedstva med obema narodoma v deželi. Tovrstne prireditve so brez dvoma dobro zamišljene in vsaj delno tudi uspešno izpeljane. Kljub

temu ali prav zaradi tega pa bi bilo zgrešeno, če ne celo škodljivo, če bi se pri tem slepili z utvaro, da je s takimi manifestacijami tudi že izpolnjen prvenstveni pogoj za resnično sožitje, namreč dejanska enakopravnost našega človeka in njegovega jezika. Naj so skupne dvojezične prireditve še tako dobre in tudi potrebne — sprave, miru in sožitja, katerim naj bi služile, je navadno konec v trenutku, čim sosedu opozorimo na nerešena vprašanja in mu skušamo dopovedati, da nas ne more zadovoljiti morebitna enakopravnost obeh jezikov na priložnostnih skupnih nastopih, marveč da nam je potrebna enakopravnost našega jezika tudi v šoli in otroškem vrtcu, na občinskem uradu, pri pošti in železnici, pred sodiščem in sploh v javnem življenju.

In vendar smo koroški Slovenci — kljub neštetim razočaranjem in udarcem, ki smo jih doživeli v svoji zgodovini in jih doživljamo še danes — nepopoljšljivi optimisti. Kot lojalni državljani Avstrije se zavestno vključujemo v obhajanje njegovega praznika in temu praznovanju dajemo celo še poseben, vsebinsko bogat pečat. Zato seveda upravičeno pričakujemo, da bo tudi država lojalna do nas, da nam bo dala, kar nam gre po njenih lastnih zakonih in predvsem po mednarodnopravnih določilih: resnično in vsestransko enakopravnost in s tem pogoje za naš nadaljnji obstoj ter razvoj. Pri tem vendar poudarjamo, da takih pogojev ni mogoče ustvarjati s politiko nacionalističnega ščuvanja, kot jo prav v teh dneh stopnjujejo nemški nacionalisti s svojimi zahtevami po rasistični segregaciji, temveč edinole po poti skupne vzgoje v duhu sprave, sožitja in medsebojnega razumevanja.

„Nič enotnosti med brati!“

„Nič enotnosti med brati“ je naslov dvodnevne simpozija, ki se danes začne na celovski univerzi in ki bo obravnaval razmerje večina — manjšina na Koroškem. „Nič enotnosti“ tudi ni bilo v koroški javnosti pri ocenjevanju istoimenskega zbornika, ki ga je izdala ista „Delovna skupina“ o narodnostni skupini, ki pripravlja tudi simpozij. Mladi znanstveni sodelavci celovške univerze se kritično bavijo z obstoječim razmerjem med večino in manjšino na Koroškem. Že v svojem zborniku so s stališča modernih družbenih ved osvetlili nekaj „navadnih“ koroških fenomenov, in seveda — kot vse kar je novo — ni bilo povsod pozitivno sprejeto, nekateri vodilni koroški politiki jim skušajo celo odrekat znanstvenost.

Naslov simpozija in naslovi referatov (glej tudi str. 4) ter razstava na univerzi izpovedujejo, da se na Koroškem ne morejo vsi strinjati z geslom „Ein einzig Volk von Brüdern“, ki je letos ob koroškem deželnem prazniku odmevalo iz „nemških“ grl po deželi. V tem smislu je zanimiva tudi razstava slik in dokumentov, ki je do sobote popoldne še odprta v prostorih avle univerze. Na enem mestu so tu zbrani deli razstav krajevnih slovenskih organizacij, ki prikazujejo razvoj Posojilnice v Bistrici na Zilji, zgodovino bilčvske Bilke, izseljevanje v Kotmari vasi, obdobje druge svetovne vojne, zbrani pa so tudi dokumenti in slike, ki prikazujejo, da imamo tudi mi Slovenci na Koroškem svojo zgodovino, kako se borimo za svojo identiteto in kako delujemo razne protimajnšinske sile proti našemu obstoju.

Farsa ostane farsa

Ker je v svoji knjigi „Druga republika v dokumentih in slikah“ (o njej smo v našem listu že obširno poročali — op. ured.) posebno preštevane manjšine leta 1976 imenoval s pravim imenom, namreč „farsa“, si je avtor Manfred Jochum nakopal nemilost koroškega deželnega glavarja. Vendar pa tudi razburjenje in protesti koroških vodilnih politikov resnice ne morejo zadržati: preštevane leta 1976 je bilo in bo ostalo v zgodovini klasičen primer zlorabe oblasti za brezobzirno uveljavljanje moči vladajočega nad obvladanim — v takih pogojih pa je preštevane res samo farsa.

Toda bolj kot besede dokazujejo to številke same. Kako naj drugače

kot farsa imenujemo štetje, pri katerem s ona Dunaju našli 806 Slovencev več kot na Koroškem: na Dunaju 4.747, na Koroškem 3.941 in na južnem Koroškem sploh samo 2.535.

Torej gre Wagnerjev protest res v prazno in bi bilo zanimivo zvedeti le to, koga in kaj je mislil s tistimi 300.000 deželani, ki so menda prav pri štetju 1976 pokazali v doslej nepoznanem obsegu zanimanje za manjšinsko problematiko. Ali je sad tega izrednega zanimanja morda sedmojuljska zakonodaja, ki se vedno bolj izkazuje kot instrument diskriminiranja manjšine in zoževanja njenih pravic?

Počastimo padle borce proti fašizmu!

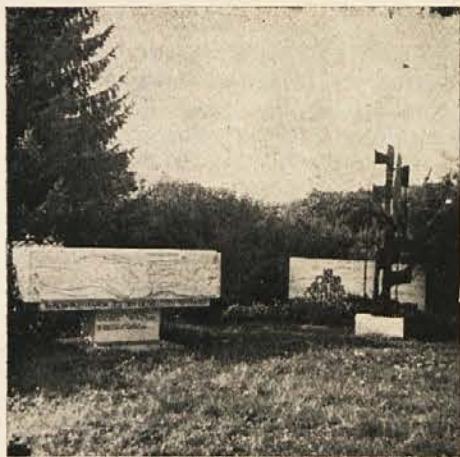
Tudi letos bodo zastopniki Zveze koroških partizanov in drugih organizacij za bližnji Dan mrtvih položili vence na partizanska grobišča širom lužne Koroške.

OSREDNJA SPOMINSKA SLOVESNOST

bo letos v petek 29. oktobra ob 16. uri na pokopališču v Borovljah.

Počastimo spomin naših padlih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu!

Zveza koroških partizanov

Nihče ne brani Avstriji da bi uresničila manjšinske pravice

Delegacija avstrijskega parlamenta pod vodstvom tretjega predsednika Rudolfa Thalhammerja je bila prejšnji teden na povabilo skupščine SFRJ na večdnevem uradnem obisku v Jugoslaviji, kjer so potekali pogovori z vodilnimi predstavniki jugoslovanskega družbenopolitičnega življenja. Pri tem so obravnavali aktualna mednarodna vprašanja, v ospredju pa so bili dvostranski odnosi med državama, ki se kažejo v visoki ravni sodelovanja.

V okviru teh pogovorov so obravnavali tudi manjšinsko problematiko ter — kakor je razvidno iz tozadnjih poročil — soglasno ugotovili, da „slovenska in hrvaška manjšina v Avstriji nedvomno prispevata k izboljšanju odnosov med državama, zato ne moreta biti vir nesoglasij in sporov, temveč prva razumevanja, sodelovanja in stabilnosti — seveda le tedaj, če bodo spoštovani in upoštevani njun obstoj, njune pravice in njun nacionalni razvoj.“

Ravno v tem oziru je vodja avstrijske delegacije Thalhammer še posebej naglasil, da je treba izboljšati položaj in zagotoviti pravice slovenski in hrvaški manjšini. Izrecno je poudaril tozadevno pripravljenost Avstrije, pri čemer je izrazil mnenje, da „so najbolj smotne tiste izboljšave, ki jih gradijo ob skupnih prizadevanjih in na podlagi morda majhnih, vendar realnih korakov.“

Ob toliko poudarjeni dobri volji in pripravljenosti avstrijskih politikov se je res treba vprašati, kdo potem Avstriji brani, da bi dejansko uresničila pravice in enakopravnost obeh manjšin, da bi končno izpolnila svoje

tozadevne mednarodnopravne obveznosti? Odgovor na to vprašanje bomo gotovo lažje našli, če vemo, kako so pogovori o manjšinski problematiki potekali med obiskom avstrijskih parlamentarcev v Sloveniji. Ob tej priložnosti je predsednik skupščinskega odbora za mednarodno sodelovanje Rudi Čačinovič izrekel prepričanje, da bi bilo prav, če bi se Avstrija v duhu državne pogodbe in splošnega razvoja sodelovanja ter v skladu z običnimi trendi v Evropi lotila reševanja manjšinskega vprašanja. Vodja avstrijske delegacije Thalhammer je v odgovor prikazal kot rešitev sedmojuljsko zakonodajo, o kateri je trdil, da je bila v veliki meri sprejeta s sodelovanjem manjšine; predstavnik svobodnjaške stranke Friedrich Peter pa je še dodal „prošnjo“, naj bi jugoslovanska stran — glede na dejstvo, da manjšina sedmojuljsko zakonodajo zavrača — vplivala na manjšino, da bi le-ta vstopila v sosvete(!).

Upamo, da so slovenski sobesedniki primerno zavrnilo takšno posiljevanje s sosveti in dali ustrezen odgovor tudi na lažno trditev o sodelovanju manjšine pri sedmojuljski zakonodaji, ki je v resnici bila sprejeta brez njenega sodelovanja in ji potem oktroirana kot diktat tristrankarskega pakta. V ostalem pa take izjave avstrijskih politikov samo dokazujejo, da v resnici ni nobene dobre volje in pripravljenosti, da bi odprta vprašanja reševali v sodelovanju in sporazumno s prizadeto manjšino. Občasne lepe besede so le pesek v oči in stvari same prav nič ne premaknejo naprej. Zato besedam in obljubam tudi nič ne verjamemo — prepričala nas bodo šele dejanja, pa naj bi bili to še tako majhni koraki.

Koroška sprenevedanja

Na Koroškem so odkrili ljubezen do jugoslovanskih državljanov. Zdaj, ko ne bodo več mogli reševati koroške zimske sezone, jih naenkrat nad vse ljubijo, seveda samo, če prihajajo kot potrošniki z debelimi denarnicami. Manjka samo še, da jim bo KHD odprl sprednja vrata, ko jih že pri zadnjih nočeh spusti noter.

Vzrok te nenadne ljubezni so najnovejši gospodarski ukrepi jugoslovanske vlade, na katere človek lahko gleda tako ali tako in ki tudi v sami Jugoslaviji niso nesporni.

Zdaj naenkrat govorijo na Koroškem o ogroženju dobrega sosedstva. Pač v stari tradiciji koroškega sprenevedanja. Ko je namreč bil na dnevnem redu regionalni gospodarski sporazum, so se ga z vsemi štirimi branili. Brez dvoma bi današnji položaj bil drugačen, če bi tak sporazum imeli, predvsem tudi za obmejno gospodarstvo, ki ga bodo jugoslovanske restrikcije zdaj najbolj prizadele. Seveda, v takem primeru pač ne bi bile mogoče takšne verbalne atake, kot jih v zadnjih dneh slišimo iz najvišjih koroških ust. Kratkovidnost se pač obrestuje — negativno.

Vsekakor pa velja: Kdor sedi v steklenjaku, naj ne meče s kamenjem. Kajti kriza, ki je Jugoslavijo zadela malo prej in malo huje, čaka tudi še na Avstrijo. In koga bodo dolžili tedaj?

p. w.

PREBERITE

Strogi ukrepi v Jugoslaviji

stran 2

Pogovor o delu SPZ v prihodnjem obdobju

stran 3

Srečanje dvo- jezičnih učiteljev

stran 3

„Okrogla miza“

s predstavniki osrednjih organizacij koroških Slovencev

stran 6

Nagrada za ugankarje

stran 8

Jugoslavija je uveljavila vrsto ukrepov za uravnovešanje plačilne bilance

Odkar je bil v Jugoslaviji sprejet stabilizacijski program, so v teku razprave o tem, kako bi namene in cilje tega programa čim bolj dosegli in s tem premagali težave, v katerih se je znašlo gospodarstvo. Doslej najostrejšje ukrepe v tej smeri so zvezni forumi sprejeli prejšnji teden in so začeli veljati te dni. Pri tem gre za celo vrsto ukrepov, ki naj bi privedli do ublažitve energetske krize po eni strani ter do povečanja izvoza in deviznega priliva, skupaj pa k ustvaritvi pogojev, v katerih bi spet uravnovesili plačilno bilanco.

Med sprejetimi ukrepi so ne le na znotraj, marveč tudi na zunaj najbolj vidni in občutni predpisi o prehodnih mej. V tem pogledu so v ponedeljek začela veljati določila, po katerih mora vsak jugoslovanski državljan pri prehodu meje vplačati pri banki ali pošti polog v višini 5.000 dinarjev; z vsakim nadaljnjim prehodom meje se ta znesek poveča za nadaljnjih 2.000 dinarjev, kar pomeni, da bo na primer pri desetem prehodu meje tekom enega leta treba vplačati 23.000 dinarjev. Te denarje bodo banke in poštne hranilnice hranile na posebnih računih in jih bodo vplačilcem vrnile po enem letu.

Seveda pa — kakor je to običajno pri predpisih — tudi v tem primeru veljajo najrazličnejše izjeme. Tako so obveznosti plačevanja polga oproščeni državljani, ki so na začasnem delu v tujini (vključno članov njihove ožje družine, ki živijo skupaj z njimi); nadalje polga ne bo treba plačevati za službena potovanja v tujino; v okviru sporazuma o maloobmejnem prometu pa bodo imetniki posebnih propustnic lahko petkrat tekom leta

prestopili mejo brez plačila depozita.

Na področju energetike so bili prav tako sprejeti daljnosežni ukrepi v smeri varčevanja, kajti samo letos primanjkuje Jugoslaviji 8 milijard kWh elektrike, 700 tisoč ton premoga in 1,620 milijona ton nafte. Med ukrepi za omejitev porabe je na prvem mestu treba navesti uvedbo bonov za prodajo bencina in dizelskih goriv: za osebni avtomobil bo na mesec mogoče dobiti le 40 litrov bencina ali dizla, za tovorna vozila 300 do 500 litrov, za traktorje 350 litrov, za motorna kolesa 10 litrov in za kolesa z motorjem 5 litrov. Tudi tukaj veljajo določene izjeme. Tako bodo imetniki invalidskih vozil prejeli bone za 100 litrov bencina na mesec, taksisti pa bodo imeli na voljo 300 litrov goriva na mesec. Tozadevne omejitve ne bodo veljale za vozila diplomatskih in konzularnih predstavništev, predstavništev mednarodnih organizacij in raznih drugih tujih predstavništev in tujih dopisnikov; lastniki takih vozil bodo dobili bone za bencin v skladu s svojimi potrebami.

Drugo področje varčevanja pri porabi energije zajema elektriko: porabo za javno razsvetlavo je treba zmanjšati za polovico, kar velja tudi za porabo elektrike za reklame ter ogrevanje stanovanjskih in poslovnih prostorov (temperatura v stanovnih in poslovnih prostorih ne sme presegati 19 stopinj); televizijski programi bodo trajali do 22. in le izjemoma do 23. ure, odpadle bodo športne prireditve ob večerih in v nočnem času.

Poleg omenjenih predpisov so bili sprejeti tudi še razni drugi ukrepi, vsi skupaj pa so razumljivo izzvali živahne razprave in komentarje tako v Jugoslaviji kakor tudi v tujini. Popularne take omejitve prav gotovo niso, vendar komentatorji v pretežni večini poudarjajo, da so bile v danem trenutku pač potrebne, neizbežne. Prav tako pa tudi nedvoumno ugotavljajo, da more biti takšno ukrepanje samo prehodnega značaja. „Vse zadnje omejitve — tudi depozite — lahko sprejmemo le kot začasne,“ je zapisal komentator v ljubljanskem Delu. „Naš cilj ne more in ne sme biti zapiranje v državne meje, pač pa kar največje odpiranje svetu in zagotavljanje pretoka ljudi, blaga in idej preko državnih meja. To pa bomo lahko dosegli le z večjo odgovornostjo in boljšim delom. Vseh! Od delavca za strojem do ministra, ki kreira take ali drugačne poteze gospodarske politike.“

„Zeleni“ - velika neznanka tudi v avstrijski politiki

Ce smo se v zadnjih številkah naše lista bavili s štirimi avstrijskimi strankami in njihovimi izhodišči za prihodnji volilni boj ter za parlamentarne volitve spomladi prihodnjega leta (namestoma smo izpustili NDP, ki bo po vsej verjetnosti tudi smela kandidirati — v posmeh demokraciji in v sramoto Avstriji), je le treba upoštevati še eno politično silo, ki pa je ni enostavno opredeliti, ker ni niti noče biti vključena v parlamentarni sistem v smislu znanih etabliranih strank: namreč tako imenovane zelene.

Pred nedavnim smo že poročali o njihovem srečanju na Štajerskem, kjer so se bolj ali manj dokončno odločili za kandidiranje pri prihodnjih volitvah. Tega nastopa se pravzaprav bojijo vse stranke in se zato tudi trudijo, da bi v svojih volilnih programih zajeli nekaj elementov zelenih, da bi tako dokazali, da samostojna lista zelenih sploh ni potrebna. Kreisky, nagovorjen na volilne zmage zelenih pri regionalnih volitvah v Zvezni republiki Nemčiji, je mrmral: „pri nas kažejo ure drugače“. Če to drži ali ne, bodo verjetno dokazale šele volitve same.

Prvi šok so utrpeli stranke v Avstriji ob nedavnih volitvah v Salzburgu, kjer je tamkajšnja „Alternativna meščanska lista“ odvzela vsem strankam glasove in mandate ter osvojila celo sedež v mestnem svetu, torej v „vladi“ mesta Salzburg. Vendar je upravičeno vprašanje, ali to alternativno listo res lahko prištetemo zelenemu taboru in ali ta rezultat presega regionalne meje — kajti gledališki igralec in sodnik kot vodji te liste gotovo že po poklicu nista reprezentativna za gibanje zelenih. Analiza salzburškega volilnega rezultata nadalje dokazuje, da je uspeh te liste najbolj prizadel svobodnjaško stranko in najmanj socialistično, tako da iz tega lahko zaključujemo, da je „Alternativni meščanski listi“ v Salzburgu uspel prodor dejansko samo v meščanski tabor. Pa tudi sama se ta lista pravzaprav nikoli ni smatrala za zeleno stranko v smislu zahodnonemških zelenih, marveč kot stranka „nezadovoljnih“, ki se med drugim zavzema tudi za varstvo okolja in narave. Nezadovoljnih pa je bilo v Salzburgu očitno dovolj, vendar posebnega trenda za ali proti možnemu uspehu zelenih pri državnozborskih volitvah iz tega ni mogoče razbrati.

Da je moč ideje zelenega tabora nedvomno prisotna in velika, je najbolj jasno pokazal boj proti jedrski elektrarni Zwentendorf in zmaga pri ljudskem glasovanju, ki ga je morala vlada razpisati na pritisk ljudstva. Zlasti

iz lega močnega gibanja iz leta 1978 v bistvu še danes obstaja zeleni tabor, pa seveda tudi iz močnega mirovnega gibanja med avstrijsko mladino in ljudstvom. Vendar je prav gibanje proti jedrski elektrarni obenem tudi pokazalo, kako razcepljeno je in koliko različnih političnih skupin se obesa na upravičene želje in zahteve avstrijskih množic: od skrajne desnice preko skoraj prav tako desne ženske grupacije Elisabeth Schmitz ter neprozornih znajstvenikov Lorenz, König in Tollmann tja do širokega in pestrega spektra levičarskih skupin in skupinic je bilo vse zastopano in prav to je gotovo dajalo številčno moč, da je bilo gibanje tako uspešno.

Toda: ali je možna skupna volilna platforma vseh teh skupin za skupni nastop pri državnozborskih volitvah? Pa tudi če pride, kakor je bilo odločeno na že omenjenem posvetu na Štajerskem, dejansko do jasne ločitve od skrajnih desničarjev in le do združitve „srednjih in levih zelenih“, se postavlja vprašanje političnega programa, vprašanje, kaj hočejo s kakšnimi sredstvi doseči. V ZRN je problematika le dosti drugačna kot v Avstriji: tam je več kot ducat jedrskih elektrarn v pogonu

in še jih gradijo, tam se stavi vprašanje jedrske oborožitve, vprašanje velikih vojaških in civilnih letališč v neposredni okolici velenosti, vprašanje stanovanjske špekulacije itd. V Avstriji teh problemov v takem obsegu le ni, čeprav seveda slej ko prej obstaja možnost vključitve jedrske elektrarne Zwentendorf (ki pa postaja iz dneva v dan manj verjetna, ker Zwentendorf že zdaj, pet let po ljudskem glasovanju, že zdavnaj ne ustreza več mednarodnim varnostnim in tehničnim predpisom) — toda ta problem se da rešiti tudi izven parlamenta in brez zastopstva v njem, kakor je dokazal 5. november 1978.

Tudi če bi prišlo do skupnega nastopa vseh zelenih skupin in smeri, je torej dvomljivo, ali bi zabeležili podoban uspeh kot v ZRN. Nedvomno pa obstoj vseh teh skupin dokazuje veliko mero nezadovoljstva avstrijskega prebivalstva z obstoječimi strankami in to nezadovoljstvo se bo prav gotovo pokazalo tudi pri prihodnjih volitvah. Ali bo pri tem profilirala zelena lista ali pa morda gibanje volilnih abstinentov? Odgovor na to vprašanje bo vse-kakor dala šele bodočnost.

tra-ter.

Južna Koroška zaostala za drugimi predeli dežele

Vedno, kadar uradni predstavniki Koroške skušajo dokazovati, kako „vzorno“ je urejeno manjšinsko vprašanje, radi tudi poudarjajo, da živimo Slovenci v enako dobrih gospodarskih razmerah, da naše ozemlje ni zapostavljeno oziroma gospodarsko slabše razvito kot ostali predeli dežele. Toda take trditve so navadno na majavih nogah in kaj lahko se zgodi, da statistika pokaže bistveno drugačno sliko.

Tako so odstotki brezposelnosti v občinah dvojezičnega ozemlja dokazano znatno višji kot v drugih delih Koroške. Do podobnih ugotovitev pa so pred nedavnim prišli tudi na sindikalnem posvetovanju v velikovškem okraju, kjer so med drugim potožili, da je v tem okraju še vedno premalo delovnih mest, tako da morajo prebivalci iskati zaposlitve izven domačega kraja. Konkretno je bilo navedeno, da je v okraju Velikovec skupno 14.922 nesamostojnih delojemalcev (9880 moških in 5042 žensk), od katerih jih mora kar 6184, to je 41 odstotkov, dnevno na delo izven domačega okraja, ker tam pač ni dovolj možnosti zaposlitve.

O tem deležu „pendlerjev“ so na sindikalnem posvetovanju ugotovili, da je „izredno visok“; s tem so potrdili, da dvojezično ozemlje Koroške slej ko prej zaostaja za drugimi deli dežele.

Amerika ogroža obstoj OZN

V nedeljo bomo spet obhajali dan Združenih narodov — v spomin na 24. oktober 1945, ko je bila podpisana ustanovna listina OZN. Takrat se je 51 držav ustanovnih članic OZN obvezalo, da bodo skupaj ukrepale ob grožnjah miru ter miroljubno reševale in urejale medsebojne spore. Danes je v OZN včlanjenih 154 držav in svetovna organizacija je že večkrat upravičila svoj obstoj kot najvažnejši garant medsebojnega miru.

Toda OZN, ki je v vseh teh desetletjih morala premostiti že številne težave, se je zdaj znašla pred najhujšo krizo od svoje ustanovitve dalje: Amerika je namreč zagrežila, da bo zapustila OZN in njene različne forume ter ustavila svoja plačila le-tim, če bi iz njih izključili Izrael.

Amerika, ki je ostala takorekoč edina zagovornica izraelske vlade in njene zločinske politike napram palestinskemu ljudstvu, v tem podpiranju Begina tvega celo nevarnost ohromitve ali sploh razpada svetovne organizacije. Vendar to dvomljivo zaveznitvo gotovo ni edini vzrok, ki narekuje Washingtonu tako daljnosežne in usodne odločitve. Vedeti je namreč treba, da kaže Amerika določeno „rezerviranost“ nasproti OZN že ves čas, odkar svetovna organizacija ni več poslušno orodje veselil.

Spomeniki žrtvam fašizma

bi morali biti v čast in ponos in ne predmet razburjanja

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel ob nedavnem posvetu funkcionarjev koroške SPÖ v Döbriachu, je deželni glavar Wagner med drugim izrazil svojo „zaskrbljenost“ tudi zaradi odkrivanja „novih partizanskih spomenikov“ na Koroškem. Ne vemo, ali ga je za to ugotovitev navdihnil zadnji izpad domovinskih klicarjev, ki so se 10. oktobra s polnim besom zagnali prav v protifašistični boj koroških Slovencev — vsekakor je najnovejša številka glasila KHD polna žaljivih obrekovanj, tako da bi moralo nesramno hujskanje proti partizanom tudi državnega pravdnika opozoriti na obveznosti, ki jih je Avstriji tozadevno naložila državna pogodba.

V zvezi z Wagnerjevo ugotovitvijo je predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc v izjavi za Sindok menil, da bi bilo gotovo boljše, če bi se Wagner namesto sodelovanja na srečanju svetovnih rekordarjev v Bačah raje odzval povabilu ZKP na odkrivanje spomenikov. Tedaj bi se namreč lahko na kraju samem prepričal o tem, da je Peršmanov dom v Podpeci posvečen sedmim otrokom in štirim odraslim, ki jih je 25. aprila 1945 umorila SS; videl bi, da spomenik pri Karlutu na Svinji planini spominja na zločin, ki je bil storjen na tem kraju julija 1944, ko so nosečo ženo in njenega moža brutalno umorili in sežgali; in končno bi pri odkrivanju spomenika pri Hojniku v Lepeni izvedel, na kako grozen način je bila tukaj januarja 1944 iztrebljena Hojnikova družina.

„Nepojmljivo je, da spomeniki, ki spominjajo na žrtve nacističnega nasilja, naletijo na tolikšno nerazumevanje,“ je poudaril predsednik ZKP. Pozval je deželnega glavarja, naj obišče omenjene spomenike ter si ustvari svoje lastno mnenje, kajti „prevzemanje mnenja KHD tudi v tem vprašanju vodi v politično slepo ulico“.

BLAZNOST DANAŠNJEGA SVETA:

Ljudje umirajo od lakote medtem ko vsako minuto gre 17 milijonov šilingov za oboroževanje

Minulo soboto smo po vsem svetu obhajali tako imenovani „dan prehrane“, ki pa bi mnogo bolj zaslužil ime „dan lakote“. Kajti podatki ki so bili objavljeni ob tej priložnosti, so vse prej kot razveseljivi — nasprotno so naravnost porazni. Od štirih milijard ljudi, kolikor jih danes živi na našem planetu, jih je namreč skoraj 500 milijonov podhranjenih oziroma zaradi enostranske prehrane težko prizadetih; skoraj 50 milijonov ljudi pa vsako leto umrje vsled lakote, in — kar je posebno tragično — dobra polovica od tega so otroci.

Pri tem pa napovedi za bodočnost prav nič ne kažejo na boljše. Strokovna organizacija Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano (FAO) v svoji napovedi poudarja, da se bo svetovno prebivalstvo do leta 2000 povečalo za 40 odstotkov, število lačnih pa celo za 50 odstotkov, namreč od današnjih 500 milijonov na 750 milijonov ob koncu tega tisočletja.

FAO je ob „dnevu prehrane“ opozorila tudi na sramotno dejstvo, da so Združeni narodi sicer že nekajkrat objavili posebna desetletja razvoja ter zahtevali določeno povečanje kmetijske proizvodnje, toda človeštvo je slej ko prej v položaju, da milijoni ljudi umirajo od lakote. Glavni problem je v tem, da proizvodnja živil v razvitem delu sveta narašča, medtem ko v najbolj revnih predelih niti ne dosega stopnje naraščanja tamkajšnjega prebivalstva, kar ima za posledico, da je število lačnih vedno večje.

Načrtov, kako bi bilo treba pomagati najbolj revnim ter zagotoviti zadostno prehrano vsemu človeštvu, je seveda dovolj. Vendar pa vsi ti načrti doslej niso pomagali in vsi pozivi niso zalegli — ne nazadnje zaradi sebičnosti bogatih, ki niso pripravljene nuditi nerazvitim delom sveta ustrezno pomoč, da bi se izklopali iz svoje zaostalosti. Bogati in sili svet denarje raje razmetava za oboroževanje: vsako minuto gre v te namene 17 milijonov šilingov, kajti v letu znašajo izdatki za vojaške namene 10,200.000.000.000 šilingov!

V vojaških skladiščih veseli je že zdaj nakopičenih več kot 50.000 atomskih bomb in raket, katerih uničevalna moč je tako strašna, da pride povprečno na vsakega človeka na svetu 3,5 tone klasičnega razstreliva. Samo v državah obeh vojaških blokov — NATO in Varšavski pakt — imajo več kot 100.000 tankov; če bi jih postavili v eno vrsto, bi ta segala od Pariza do Budimpešte. In vendar se spirala oboroževalne tekme vrti še naprej — vsako minuto izda človeštvo nadaljnjih 17 milijonov šilingov za uničevalno orožje.

Kako hitro in gotovo tudi uspešno bi s temi ogromnimi sredstvi lahko napovedali vojno lakotijo! Ali raznim boleznim! Ali nepismenosti! Ali bi s temi denarji zavarovali človekovo okolje!

● Ze samo 10 odstotkov denarja, ki ga vsako leto požre oboroževalna tekma, bi zadostovalo, da bi prebrnili vse tiste otroke na svetu, ki danes gladujejo.

● Svetovna zdravstvena organizacija WHO je v desetih letih premagala koze in je v boju proti tej nekdanji nevarni bolezni porabila komaj 83 milijonov dolarjev — vsota, ki jo je treba plačati za nabavo enega samega modernega strateškega bombnika.

● V boju z malarijo ovira svetovno zdravstveno organizacijo predvsem pomanjkanje denarja — toda zadostovala bi že ena tretjina denarja, ki ga stane ena sama moderna atomska podmornica.

● Z denarjem, ki ga je treba plačati za moderno vojno letalo, bi lahko zgradili 9 šol; letalonosilka stane toliko kot elektrarna; stroški za eno atomsko podmornico bi zadostovali za šolanje 16 milijonov otrok (po statistiki UNESCO je danes na svetu še 824 milijonov nepismenih ljudi); za eno medcelinsko raketo pa je treba izdati toliko denarja, da bi s tem lahko zgradili 5 bolnišnic...

Take primerjave je možno nadaljevati — ena pa kaže bolj kot druga, do kakšne blaznosti se je že stopnjeval današnji človek.

Pomembno srečanje

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta pretekli petek vabili na srečanje slovenskih učiteljev. Vabilu obeh organizacij se je odzvalo lepo število učiteljev, ki na osnovnih in glavnih šolah poučujejo slovenščino, prišli so tudi nekateri profesorji slovenske gimnazije, med njimi tudi ravnatelj dr. Vospernik.

V imenu prirediteljev je goste pozdravil Franc Kukovica, ki je izrazil svoje zadovoljstvo nad tolikšnim odzivom, dobrodošlico pa je izrekel tudi konzulu SFRJ v Celovcu, Alfonsu Naberžniku. Zbranim učiteljem sta spregovorila tudi predsednika NSKS in ZSO dr. Grilc in dipl. inž. Wieser. Prvi je ob tej priložnosti orisal trenutno narodno politično situacijo, v kateri šolsko vprašanje zavzema zelo pomembno mesto. Grilc je tozadevno samokritično priznal, da temu vprašanju, zlasti prijavljanju otrok k dvojezičnemu pouku posvečamo premalo pozornosti, saj se bi morali zavedati, da je prav dvojezično šolstvo tarča nenehnih napadov protislovenskih elementov v deželi. Predsednik ZSO Feliks Wieser je v svojem govoru apeliral na uporabo slovenskega jezika pri uradih in v javnosti in menil, da bomo le s tem potrjevali svojo narodno identiteto. Potem pa se je Wieser bavil s izjavami politikov ÖVP in FPÖ, ki kampanjsko skušajo doseči ukinitve sedanje šolske ureditve, namreč ločitev slovenskega pouka od nemškega, kar pomeni otroke, prijavljene k slovenščini, spraviti v izolacijo oziroma geto. Zato je tudi Wieser naglasil velik pomen prijave otrok k dvojezičnemu pouku, kar nenezadnje zagotavlja tudi delovna mesta učiteljem z izpitom slovenščine in tudi takim, ki so nameščeni v javnih službah in tam lahko uporabljajo tudi slovenski jezik. Wieser pa je ob koncu svojih izjav

še poudaril, da pri tem ni važno, kje in kako je posameznik politično angažiran, ampak da je predvsem važno to, kako je angažiran na narodnem področju in v tem primeru misli na šolstvo.

Dr. Avgustin Malle je zbranim učiteljem predstavil delovanje Slovenskega znanstvenega inštituta in ob tem izčrpno poročal o številnih nalogah, ki jih ta ustanova opravlja zlasti na področju zbiranja zgodovinskih virov in dokumentacije, ki se nanašajo na slovensko narodno skupnost na Koroškem in tozadevno stike z znanstveniki na Koroškem oziroma Avstriji, Sloveniji in v Italiji. Pri tem je naglasil tudi založniško dejavnost SZI, ki se predvsem bavi z izdajanjem znanstvenih publikacij.

Pomembna in spodbudna je bila tudi predstavitev dveh novih učbenikov. Prvega „Slovenščina za ljudske šole 2“, je predstavil direktor Valentin Vavti, drugega „Oblikujemo svoj jezik“ — slovenščina za glavne šole (1. in 2. razred), pa direktor Herman Germ. Prvi učbenik je že v prodaji, uporabo le-tega so poleg dir. Vavtija obrazložili še drugi sodelavci tega učbenika, medtem ko bo drugi učbenik izšel šele v decembru in je njegova predstavitev bila bolj informativnega značaja.

Zaključno lahko rečemo, da je srečanje bilo izredno pomembno, saj so učitelji bili seznanjeni z važnimi političnimi problemi, sami pa so v medsebojnih pogovorih in v diskusiji lahko iznašali probleme s katerimi se srečavajo.

Kulturni večer

Preteklo soboto smo v Slovenjem Plajberku imeli kulturni večer, na katerega je vabilo naše Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“. Prireditelj je bila pri Sereinigu v Podnu, spored pa so oblikovali gostje iz Tržiča. To so bili kvintet bratov Zupan, gledališčniki, citraši in folklorna skupina.

Ze po samem sestavu je spored bil zanimiv in na visoki ravni. To posebno velja za kvintet bratov Zupan, ki je navdušil s svojim bogatim repertoarjem slovenskih pesmi. Tudi ostale točke so bile po svoje zanimive in moramo reči, da smo doživeli lep kulturni večer. Navdušenje občinstva pa se je izkazalo tudi v tem, da je še po zaključeni prireditvi ostalo z gosti iz Tržiča, tako da je slovenska pesem donela do poznih večernih ur.

Škoda je le, da obisk ni bil povsem zadovoljiv, saj smo pričakovali več ljudi, tudi kvaliteta nastopajočih bi to zaslužila. Vendar mislimo, da smo ob koncu bili zadovoljni vsi — gosti in gostitelji. Zato pričakujemo, da bo SPD „Vrtača“ kmalu spet vabilo na slično prireditev, ker bomo radi spet prišli, tudi tisti, ki so tokrat ostali doma.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na otvoritev razstave akvarelov

Robert Hlavatyja
(1897–1982)

ki bo v četrtek 28. oktobra 1982 ob 19. uri.

Razstava bo odprta do 19. novembra 1982, od ponedeljka do petka, od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Pihalni orkester ravnenskih železarjev slavil 80-letnico obstoja

Železarna Ravne na Koroškem in z njo vsi prebivalci te obmejne občine, so prejšnji petek z vsem ponosom posvetili pozornost njihovega Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev, ki je slavil 80-letnico svojega obstoja. To je vsekakor častitljiv jubilej ansambla, ki nosi velik del glasbene dejavnosti ravnenske občine, zlasti delovnega kolektiva tamošnje železarne. V osmih desetletjih je Pihalni orkester ravnenskih železarjev utrdil tradicijo gojitve orkestralne glasbe in danes sodi v sam vrh slovenskih ljubiteljskih pihalnih orkestrrov. Pa ne le to, Pihalni orkester ravnenskih železarjev je beležil odlične uspehe v mednarodni javnosti; med najvišje dosežke brez dvoma sodi nastop na svetovnem prvenstvu leta 1978 na Nizozemskem, kjer je dobil zlato plaketo in se s tem uvrstil med najboljše pihalne orkestre na svetu.

Pihalni orkester ravnenskih žele-

zarjev pa je priljubljen tudi pri nas na Koroškem, saj nas je s svojim kvalitetnim igranjem razveseljeval na številnih proslavah in večjih prireditvah zlasti v Podjuni in tudi drugih krajih južne Koroške. Zdej ansambel vodi prof. Alojz Lipovnik, ki je nasledil prof. Jožeta Hermana, ki je ansambel dirigiral kar 34 let.

Na jubilejnim koncertu je ansambel prejel številne čestitke in priznanja; tudi nekateri dolgoletni služni sodelavci. Med slavnostnimi govori je bila naglašena tudi kulturno politična vloga te godbe, zlasti v času pred drugo svetovno voj-

no, ko je bila tudi zbirališče napredno usmerjenih proletarcev. Danes godbo ravnenskih železarjev sestavljajo v glavnem mladi ljudje, saj je povprečna starost članstva komaj dvajset let, to pa je najboljši garant za lepo bodočnost godbe, ker svoj naraščaj dobiva iz vrst ravnenske glasbene šole, ki potem po-

leg poklica oz. dela v tovarni gojijo glasbeno kulturo. Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev ob njihovem častitljivem jubileju iskreno čestitamo in želimo mnogo uspeha pri bodočem delovanju.

to problematiko nagovorili tudi nekaj nemško govorečih. Toda na tem področju bo treba še veliko več storiti.

Posnemanja vredni se mi zdijo kabareji kot na primer „Zmaga v nemški noči“, ki so ga uprizorili dunajski študenti ob obletnici plebiscita, poskus plibrškega odra 73 itd. Seveda pa je ponekod težko govoriti o novih kulturnih posegih, predvsem v krajih, kjer zato pogoji niso dozoreli. Imamo primere, kjer sploh ni razmišljanja o takih vprašanjih. To je morda tudi posledica nekolikšne brezidejnosti v naših kulturnih centralah v Celovcu. Zato bomo morali nadoknadi zamujeno in se veliko več posvetovati s posameznimi organizatorji in kulturnimi delavci v društvi o možnostih novega postopka. Pri iskanju teh novacij ne gre za splošno veljavne koncepte, pač pa za reševanje eksistenčnega razvoja naše kulture pri čemer moramo nujno upoštevati vse posebnosti in značilnosti okolja v katerem delujemo.

SV: Pravkar potekajo prireditve „Dobri večer sosed“, ali je to ta smer!

Tisti, ki so začeli ponujati roko sosedu prav ob avstrijskem nacionalnem prazniku, so najbrž vsaj podzavestno čutili, da nočemo imeti nobenega opravka z nemškonacionalnimi orgijami okoli 10. oktobra. Zato pa je avstrijski nacionalni praznik dobra priložnost, da izpričamo narodu sosedu pripravljenost za enako

(Dalje na 5. strani)

JANKO MALLE V POGOVORU S SV:

„Načrtno usmerjanje je prvo vodilo k uspehu“

Janko Malle je od junija letos sodelavec Slovenske prosvetne zveze in odtlej sooblikuje politiko naše centralne kulturne organizacije. Po dveh seminarjih v Podravljah, je viden premik delovanja SPZ v novo smer, zato nas zanima, kako bo SPZ v prihodnje opravljala svojo nalogo kot osrednja kulturna organizacija naše narodne skupnosti. Prav trenutek ob številnih prireditvah, ki so oz. bodo potekale ob 26. oktobru, smo izbrali priložnost, da nam je Janko Malle odgovoril na nekaj vprašanj.

SV: SPZ v zadnjem času posveča vedno več pozornosti nekaterim novim oblikam dela s posebnimi vsestranskimi težišči. Ali je to nov pristop h kulturnemu delu?

J. M.: Najbrž smo se doslej pre malo ukvarjali z vprašanjem, kje danes z našo kulturo stojimo. Zadovoljili smo se s kulturnim delom z doslej znanimi oblikami organiziranja kulturnih prireditev. S tem smo nagovarjali v glavnem isti krog ljudi, čeprav je ponudba bila razmeroma velika, smo se vedno vrteli v nekem začaranem krogu. Premalo smo razmišljali, kako bi našo kulturo oblikovali ustrezno današnjemu času. Najbolj smo pogršali izpovedi z našo narodnostno problematiko. Nastaja namreč vtis, da se v naših pesmih premo-gokrat z našo narodnostno problematiko sami pomilujemo, ker ne vemo, kako bi v naših narodnostnih prizadevanjih resnično napredovali. Čeprav naša beseda in pesem zaradi

narodnostne mržnje že lahko pomeni politično izpoved, se s tem stanjem ne smemo zadovoljiti, ker nam s tem lahko preti nevarnost, da ostanemo samo na nivoju obujanja tradicij, ne vidimo pa poti naprej. V tem okviru se dandanes najbolj očitno pojavlja nevarnost folklorizacije naše kulture.

SV: Kako si konkretno predstavljate, da bi bilo mogoče uresničiti te nove oblike kulturnega dela?

J. M.: Gre za nove oblike in za nove vsebine, ker je eno z drugim povezano. Pri tem pa nikakor ne moremo prezreti tisto, kar je bilo že narejenega. Zdi se mi, da bomo morali več pozornosti posvetiti željam kulturnih delavcev na podeželju in drugim ustvarjalcem znotraj naše narodne skupnosti, ki hočejo z angažirano slovensko kulturo samozavestno izpričati našo narodno identiteto. Vprašanje samozavesti, je eno izmed odločilnih vprašanj, saj se moramo sami

revali optimizem, optimizem pa se zrcali povsod tam, kjer imamo jasne poglede za bodoče naloge. Zato nam v tej smeri dajejo zaenkrat določene

impulze nekateri naši pesmarji, kabareji, ki imajo za vsebino vprašanje našega narodnostnega boja. Seveda so to še bolj izjemni primeri, ki kažejo, da smo na tem področju šele na začetku. Zdi se mi, da bi narodno zavedni mladini lahko pomagali naprej. Seveda pa sem s tem že načel vprašanje, kaj je s tisto mladino, ki jo z našim kulturnim delom ne dosegamo več. Prav pri tej mladini, ki je močno podvržena socialnim spremembam, ne moremo blizu s kulturo, ki je bila doslej usmerjena zgolj na potrebe našega kmečkega prebivalstva. Torej mi našo kulturo nismo razvijali ustrezno potrebam, ki jih je prinesla socialna preobrazba današnje družbe. To je najvišji problem, ker se moramo zavedati, da se za tem problemom razkriva narodno odtujevanje.

SV: Imaš že podrobne predstave ali izkušnje?

J. M.: Posrečeno se mi zdi, da smo letos na dvojezičnem ozemlju priredili več večerov iz časa pregnanstva in upora, posrečeno prav zaradi tega, ker smo se vsaj podzavestno že oddaljevali od naših največjih mejnikov naše zgodovine. Dosežke, ki smo si jih že priborili, ne smemo izpodrivati, moramo jih vključevati kot sestavni del naše narodne identitete v kulturno delovanje. Ponekod smo s

Za novo in široko diskusijo o razmerju med večino in manjšino

Simpozij „Nič enotnosti med brati“ o razmerju večina - manjšina, ki se danes začne na celovski univerzi ni namenjen v prvi vrsti znanstvenim delavcem, globlji namen delovne skupnosti je pritegniti široko koroško javnost k odprti razpravi o položaju večine in manjšine ter njenem medsebojnem razmerju. Na simpozij, ki se bo med drugim bavil tudi z mehanizmi, ki ovirajo

oz. omogočajo oblikovanje identitete posameznika, so vabljeni vsi, da v delovnih krogih govorijo o svojih osebnih izkušnjah kot pripadniki večinskega naroda oz. slovenske narodne skupnosti. Iz osebnih biografskih podatkov pa naj se bi izluščilo tisto, kar ovira, da se človek razvije do popolne narodnostne osebnosti oz. identitete. Dajamo še program simpozija:

PROGRAM

22. 10. 1982: 9.00 Pozdrav - Referati z razpravo, predavalnica 1 - **9.15** Mario Erdheim (Zürich): Kultura in etničnost iz etnopsihiološkega vidika - **10.15** Klaus Ottomeyer (Berlin): Družboslovni aspekti identitete v razmerju večina-manjšina - **11.15** Gero Fischer (Dunaj): Jezik in identiteta - **12.00** do **14.00** Odmor - **14.00** do **18.00** Delovni krožki o temah: a) individualni/biografski/psihični aspekti identitete (predvsem ob koroških primerih), b) družbeni/ekonomski/socialni aspekti razvoja identitete (predvsem ob koroških primerih), c) jezik/kulturno delovanje in identiteta (predvsem ob koroških primerih) - **20.00** večerni prireditve.

23. 10. 1982: Referati z razpravo, predavalnica 4 - **9.00** Christian Ehalt (Dunaj): Identiteta in javni rituali - **10.00** Guy Heraud (Pau): O položaju manjšin v Evropi - **11.00** do **12.00** Delovni krožki (kot zgoraj) - **12.00** do **14.00** Odmor - **14.00** do **16.15** Delovni krožki **16.30** Plenum, predavalnica UR z-109.

Žitara vas - Šentlipš

V nedeljo dne 10. 10. 1982 so nas obiskali starši iz Preddvora, kjer je bila letos naša otroška folklor pod vodstvom Irene Brežjak ter Sofije Sager na 10. jubilejnem folklorinem seminarju.

Gostje so si dopoldan ogledali zgodovinske znamenitosti južne Koroške pod vodstvom Toneta Roblek, ki dobro pozna zgodovino Koroških Slovencev ter kraje. Popoldan so prišli Preddvorčani k Šternu v Staro vas (Šentlipš), kjer so se srečali s starši naših folkloristov.

V pozdrav je gostom zapel najprej moški zbor SPD Trta pod vodstvom Jozeja Starca, nakar je podpredsednik društva Peter Štern pozdravil iniciatorje ter starše iz Preddvora, in se jim zahvalil za njih trud ter topel sprejem otroške folklore.

Zahvala velja tudi našim staršem, ki so že drugič dali otroke na folklorini seminar, da bi se izpopolnili. Posebna zahvala velja Ireni Brežjak, ki je z materinsko skrbjo in vdanostjo skrbela za naše male folkloriste. Škoda, da se Irena srečanja zaradi bolezni ni mogla udeležiti.

Kot zastopnik SPZ je goste pozdravil Joško Hudl ter v zahvalo staršem iz Preddvora podaril majhna darila. Inicijatorjem 10. jubilejnega folklorinega seminarja gosp. Robleku, Jenkotu in Udirju je zastopnik SPZ podaril plaketo ter darila v zahvalo in priznanje za njih trud in idealizem, ki so ga v dobi 10 let vlagali v prid folklorne skupine iz zamejstva.

Vsi trije iniciatorji so poudarili pripravljenost nadaljevati to pot ter so prosili starše, da bi tudi v bodoče kot do sedaj stali ob strani in bili pripravljeni sprejeti folkloriste iz zamejstva.

Vmes je zapel še moški zbor, srečanje pa je pevsko zaključila družina Štern. Nato so naši starši povabili goste na domove, da bi se še bolj spoznali in navezali tesnejše stike ter se jim malo oddolžili za njihovo pripravljenost in odgovornost, ko so vzeli naše folkloriste pod streho.

Čas je hitro minil in s petjem in prisrčnimi pozdravi smo se poslovili od Preddvorčanov z željo, da se še srečamo.

T.

O-M

Pečnica

Pred kratkim smo na Pečnici pokopali 75-letno gospo Rabič Johano p. d. Vaznikovo mater iz Zgornjih Borovelj. Pokojni je zibelka tekla v sosednji fari Marija na Zilji. Že pokojnim možem sta si kupila majhno posestvo v Spodnjih Borovljah, nato pa Vaznikovo domačijo v Zg. Borovljah. Toda prišle so razne težave in ovire. Pred 25 leti je umrl mož. Lani pa sta ji v teku 7 mesecev umrla oba otroka 52-letni sin Hanej in 40-letna hčerka Hilda, por. Jakopitsch. Domači župnik mag. Peter Sticker se je v lepih besedah poslovil od pokojne. Mešani cerkveni zbor pa je zapel pri maši in ob odprtem grobu.

Bilčovs

V soboto dne 18. 9. 1982 je bila pri nas v Bilčovsu zopet svatba. Tokrat sta si podala roko Hanzi Reichmann, p. d. Ravbarjev iz Želuč in Ani Reichmann, p. d. Linčijeve iz Moščenice. Številni gostje in sorodniki so spremili ženina in nevesto v lepo bilčovsko faro cerkev, kjer sta si obljubila pred Bogom trajno ljubezen in zvestobo. Poročne obrede je med sveto mašo opravil naš domači župnik gospod dekan Leopold Kassel.

Zenin Hanzi Reichmann je po poklicu mojster radiotehnike, ki je tudi izredno nadarjen amaterski slikar in fotograf. Nevesta Ani Reichmann je maturirala na slovenski gimnaziji v Celovcu in študirala v Gradcu. Novoporočnica sta aktivna člana našega društva Bilka. V znak zahvale za njuno delovanje v društvu - Ani je nadarjena in zanesljiva pevka, Hanzi odličan organizator - so jima zapeli med poročnimi obredi in na poročnem slavju pevci našega društva pod vodstvom Joška Boštjančiča. Za društvo Bilka sta ženinu in nevesti čestitala učiteljica Ani Valentinič in predsednik Ogris-Martič Gašper. V imenu pevcev sta se zahvalila novoporočencema mag. Ani Gasser in gimnazijec Tomi Ogris, p. d. Žalnikov in jima izročila spominsko darilo.

Kakor po navadi je tudi tokrat izteklo veselo poročno slavje v gostilni pri Miklavžu prehitro in že smo se morali raziti. Zenin Hanzi je odpel svojo mlado ženo na Ravbarjevo domačijo v Želuče.

Zelimo, da bi jima dal ljubi Bog zdravja in da bi vladalo pri Ravbarjevih zmeraj veselje in družinska sreča.

„Dober večer, sosed - Guten Abend, Nachbar!“

Slovenska prosvetna društva vabijo na prireditve ob državnem prazniku

■ Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na kulturno prireditev „Dober večer, sosed“, ki bo v **soboto 23. oktobra 1982 ob 20. uri** v mestni hiši v **Borovljah**. Sodelujejo: Gemischter Chor Stahlklang, Doppelquintett Singerberg, moški zbor SPD Borovlje, ansambel Drava, Trio Oraže, pevski skupina SPD Vrtača in sestri Čertov

■ Slovensko prosvetno društvo Rož iz Šentjakoba vabi na kulturno prireditev „Dober večer, sosed“, ki bo v **nedeljo 24. oktobra 1982 ob 19.30 uri** v Kulturnem domu v **Šentjakobu**. Spored oblikujejo Singgemeinschaft Döbriach in mešani pevski zbor Rož

■ Slovensko prosvetno društvo Srce vabi na kulturno prireditev, ki bo v **nedeljo 24. oktobra 1982 ob 20. uri** v Kulturnem domu v **Dobrlji vasi**. Sodelujejo: AGV Volksliedchor Kühnsdorf in mešani pevski zbor SPD Srce. Pokroviteljstvo ima deželni poslanec Josef Pfeifer

■ SKD v Globasnici vabi na kulturno prireditev „Dober večer, sosed“, ki bo v **nedeljo 24. oktobra 1982 ob 20. uri** v novi ljudski šoli v **Globasnici**. Sodelujejo: mešani pevski zbor Peca iz Globasnice, moški zbor Franc Leder-Lesičjak iz Štebna in Gemischter Chor Globasnitz

■ Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi na kulturno prireditev „Dober večer, sosed“, ki bo v **ponedeljek 25. oktobra 1982 ob 20. uri** v Kulturnem domu na **Radišah**. Sodelujejo: Pevske skupine domačega društva, Radiška mladina, Sängerrunde Ebental, Singgemeinschaft Projern, Korenika iz Šmihela ter pesniki in pesnice: Maja Haderlap, Andrej Kokot, Gerhard Glawischknig in Hans Gigacher

■ Slovensko prosvetno društvo Zarja vabi na kulturno prireditev „Dober večer, sosed“, ki bo v **ponedeljek 25. oktobra 1982 ob 20. uri** v farni dvorani v **Železni Kapli**. Sodelujejo: MGVD Lind/Drautal, Gemischter Chor Eisenkappel, Obirski ženski oktet, Moški zbor SPD Trta iz Žitare vasi in mešani pevski zbor SPD Zarja. Slavnostni govor bo imel predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner

Umrle je Franc Krušič - Rupijev oče iz Velinje vasi

Začetek tedna nas je dohitela žalostna vest o nepričakovani smrti Franca Krušiča, p. d. Rupijevega očeta iz Velinje vasi pri Bilčovsu. Šele pred kratkim smo mu čestitali ob njegovem 90. življenjskem jubileju, sedaj pa ga ni več med nami.

Franc Krušič je bil leta 1912 ustanovitelj bilčovskega prosvetnega društva Bilka. Kot dober in preudaren kmet je bil dolga leta odbornik in tudi predsednik nadzornega odbora domače posojilnice. Med leti 1928 in 1938 je bil izvoljen za župana Bilčovske občine. Kot izredno dober pevec pa je dolga leta bil član društvenega pevskega zbora.

Za časa nacistične diktature je bil med tistimi, ki so pogumno podprli antifašistične borbe. Bil pa je tudi član občinskega šolskega odbora in kot tak vedno zagovarjal stališče, da

se morata po naših šolah poučevati oba deželna jezika.

V sredo popoldne je velika množica ljudi spremila pokojnega na njegovi zadnji poti. Ob odprtem grobu na pokopališču v Velinji vasi so se od Franca Krušiča poslovili številni javni predstavniki in zastopniki organizacij slovenske narodne skupnosti. Bilčovski župan Hansi Ogris je v svojem govoru med drugim izpostavil pomembnost Rupijevega očeta kot bivšega župana in občinskega odbornika, zastopnik domače Posojilnice Miha Zablatnik je poudaril njegove zasluge na gospodarskem področju, v imenu Slovenske kmečke zveze pa je spregovoril Ludvik Lesjak. Zadnje slovo so mu izrekli tudi zastopniki požarne brambe, slovenske občinske liste ter predstavnik NSKS.

SPOZNAVAJMO DOMAČI KRAJ in njegove znamenitosti

Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi na

POHOD PO RADIŠAH

v nedeljo 24. oktobra 1982
Odhod ob 10. uri od Juga v Dvorcu.
Prisrčno vabljeni!

GLASBENA ŠOLA NA KOROŠKEM

sprejema učence za pouk violine. Pogoji: starost od 6-8 let, muzikalnost, nadarjenost.

Rok prijave: 15. oktober 1982.

Avdacija - preizkus, vsak torek ob 15. uri v dijaškem domu SŠD, Tarviser Straže 16 v Celovcu.

Slovensko prosvetno društvo na Obirskem vabi na

PODELITEV BRALNIH ZNAČK

v nedeljo 31. oktobra 1982 ob 10. uri (po maši) v Kovačevi gostilni.

Na sporedu je tudi slovenski film

„PASTIRCI“

● vsakoletni jesenski izlet, ki bo v torek 26. oktobra 1982.

Proga: Radovljica-Bled-Bohinj-Vogel (1595 m, kosilo v planinski koči). Cena 200 šil. Vozi avtopodjetje Sienčnik.

Prijave sprejema Nužej Furjan v Posojilnici v Železni Kapli.

SPD Edinost Pliberk, KPD Šmihel, MePZ Podjuna Pliberk in MoPZ Kralj Matjaž Libuč, vabijo na

PODJUNSKO JESEN 82

● v soboto 23. oktobra ob 15. uri nastopila v farni dvorani v Šmihelu Koroška dijaška zveza z LUTKOVNO PREDSTAVO isti dan ob 20. uri bo pri Schwarzlu v Pliberku PEVSKO-FOLKLORNI VEČER, nastopa: SPD Zarja iz Železne Kaple

● v nedeljo 24. oktobra ob 15. uri v farni dvorani Šmihel prireditve POJMO Z OTROCI, vodi Lenčka Kupper

● od 25. do 29. oktobra bodo predavanja s slikami na temo 40 LET PREGNANSTVA IN UPORA, predavata dr. Janko Malle in dr. Marjan Šturm.

LIBUČE: ponedeljek 25. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli

VOGRČE: torek, 26. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli

KOMELJ: sreda, 27. 10. ob 19. uri v ljudski šoli

BOŽJI GROB: četrtek, 28. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli

ŠMARJETA: petek, 29. 10. ob 19.30 uri v ljudski šoli

● v soboto 30. oktobra ob 19.30 uri nastopila v dvorani Schwarzlu v Pliberku igralska skupina „Oder 73“ z igro Stara garda. Po igri bo diskusija.

Slovensko prosvetno društvo Radiše vabi staro in mlado na

PLESNI TEČAJ

Pričetek: v nedeljo 7. nov. 1982 ob 19. uri

Trajanje: 10krat po 3 ure ob nedeljah popoldne ali večer (čas po skupnem dogovoru)

Kraj: kulturni dom na Radišah
Prispevek: šil. 350.— na osebo za celotni tečaj (velja samo za društvene člane; prispevek za tečajnike, ki niso člani SPD Radiše znaša 500 šil.)
Predvideni načrt: ustaljeni standardni in sodobni modni plesi
Voditelj: diplomirani plesni učitelj Gregej Krištof
Prijave: Ani Tolmaier in Franci Walter jih sprejemata

Zveza slovenske mladine vabi v soboto, dne 30. oktobra 1982 ob 20. uri na

JAZZ-KONCERT

z domačo skupino Kundalini v disco „Happy Night“ v Žitari vasi.

Alpski klub Obir vabi na USTANOVNI OBČNI ZBOR

v soboto 23. 10. 1982 ob 20. uri pri Srienču na Obirskem.

Po občnem zboru bo Franci Dolinšek predvajal film o tekmah koscev, ki je bila 12. 9. pri Jerebu na Obirskem. Za zabavo bodo poskrbeli Obirski vižarji Simej, Preti in Otmar.

DUNAJSKI KROŽEK

vabi na svoj 45. sešatek, ki bo v petek 22. 10. 1982 ob 19. uri v gostilni Weidinger, Danhausergasse 3 v 4. dunajskem mestnem okraju.

Na programu je skupna večerja, „Litanije dvojezične Koroške - literarne in druge marginalije“ Horsta Ogrisa, urednika za kulturo pri „Kleine Zeitung“ v Celovcu, družabni del (organizacijski prispevek: šil. 120.—)

Krajevno združenje ZSM Žel. Kapla vabi v nedeljo 31. oktobra 1982 na

SPRETNOSTNO VOŽNJO Z AVTOMOBILI

v pečeni jami pri Piskerniku na Obirskem. Avto bo na razpolago. Začetek bo ob 10. uri. Tekma bo ob vsakem vremenu. Prijava na licu mesta.

Posojilnica Dobrla vas vabi na

PRIREDITEV MLADIH VARČEVALCEV

ki bo 26. oktobra 1982 ob 14. uri v Kulturnem domu v Dobrlji vasi.

Na družabnem popoldnevu bodo nastopili otroci in mladina iz Dobre vasi, Škocijana, Šentprimoža, Šentvida, Šentlipša ter Žitare vasi, ki bodo rajali, peli in igrali na instrumente. Prevoz na prireditev (z avtobusom): od Posojilnice Škocijan ob 13.10 uri, od Posojilnice v Šentprimožu ob 13.30 uri, od farne cerkve v Šentlipšu ob 13.10 uri in od Rutarja v Žitari vasi ob 13.30 uri.

Lutkovna predstava ob svetovnem dnevu varčevanja

Libuša Titelbachova

ZAJČEK DIDLDAJČEK

Prireditelj: KPD Šmihel in Posojilnica Pliberk

Kraj: Farna dvorana v Šmihelu
Čas: sobota, 23. 10. 1982, ob 14. uri
Gostuje: „Lutke mladje“ KDZ iz Celovca

Za vse udeležence bo pripravila Posojilnica Pliberk pečene kostanje in limonado.

KPD Drava in Posojilnica Pliberk vabita ob dnevu varčevanja na

LUTKOVNO PREDSTAVO „RINGA, RINGA RAJA“

ki bo v nedeljo 31. 10. 1982 ob 9.30 uri v farni dvorani v Žvabeku.

Zveza koroških partizanov vabi na

OTVORITEV DOMA KOROŠKIH PARTIZANOV

v Solčavi, dne 24. 10. 1982 ob 10. uri. Prosimo, da se iz vseh področnih odborov udeležite te pomembne prireditve. Vabljeni vsi borci, aktivisti in somišljeniki.

ZKP

„Dober večer, sosed“ na Bistrici v Rožu

Bistrica v Rožu je letos bila prizorišče prve prireditve „Dober večer sosed“, ki potekajo ob avstrijskem državnem prazniku — 26. oktobra. Prireditelj je bilo SPD „Kočna“ v Svečah, vse pa se je odvijalo v bistriškem kulturnem domu. Pri sporedu so sodelovali tamburaški ansambel SPD Šentjanž, inštrumentalni duo Feinig, moški pevski zbor SPD „Kočna“ in kulturne skupine iz Ebene Reichenau in sicer pevski zbor, družinski ansambel Rossmann-Pertl, ženski tercet in folklor-

na skupina.

Predsednik „Kočne“ Janko Zerzer je uvodoma povedal, da je to prvi poizkus take prireditve na Bistrici v Rožu. Iz tega izhodišča lahko rečemo, da je obisk bil zadovoljiv. Zerzer pa je ob tej priložnosti tudi povedal, da je glede pravic slovenske narodne skupnosti v tej občini odprtih še mnogo vprašanj, ki jih je treba rešiti. Častni pokrovitelj prireditve, župan Othmar Baurecht, je spregovoril v obeh deželnih jezikih in v svojem govoru orisal pomen 26. oktobra, ko je Avstrija spet postala svobodna dežela.

Spored prireditve je sam po sebi bil zanimiv, posebno kvalitne so bile gostujoče skupine iz Ebene Reichenau, zato je tembolj upravičeno začudenje, zakaj prireditve ni obiskalo več pripadnikov večinskega naroda, saj je mešani pevski zbor Singkreisa Ebene Reichenau, ki ga vodi Ruthilde Lax, znan po svoji kvaliteti. Za kakovost doma-

čih skupin vemo, da se tu ne bomo spuščali v podrobnosti opisovanja posameznih točk le-teh.

Vsebinsko gledano je prireditve bila slična običajnim kulturnim nastopom, žal pa ni bila uglasena na pomen 26. oktobra, saj niti ena točka sporeda ni bila posvečena temu dogodku. Le geslo „Dober večer sosed“ je bilo upravičeno v toliko, da so se gostje opravičili, ker niso zapeli slovenske pesmi in da bodo to nadoknadili, ko bodo Svečani gostom vrnil obisk.

Zato še enkrat naglašamo, da je dr. Zerzer imel prav, ko je prireditve tretiral kot poizkus, ki je kot tak gotovo dosegel svoj namen in da je vsaj v njegovih izvajanjih opozorila na nerešena manjšinska vprašanja v občini in deželi. Upajmo, da bodo ostale prireditve, ki pravkar potekajo ob 26. oktobru še bolj opozorile na naš problem in pri večini našle večjo odmevnost in pripravljenost uresničiti to kar predpisuje državna pogodba.

Vogrč - Pliberk

Na zadnji seji obeh odborov Posojilnice Pliberk smo imeli tudi majhno slovesnost, na kateri smo izrazili naše najboljše želje in čestitke ter mnogo delovnih let našemu odborniku Miheju Lubasu k 60-letnici njegove življenjske poti. Miheja Lubasa, pd. Olipovega gospodarja poznamo vsi predvsem po njegovem delu za naš narod, za naše pravice. Lahko bi rekli, da se naš jubilar vse svoje življenje žrtvuje za našo skupnost, kljub temu, da ima doma kot kmet mnogo opravka s svojim delom, če hoče ostati tudi gospodarsko na višku. Mihej Lubas je eden od tistih ljudi in stebrov našega slovenskega življa na Koroškem, ki nikoli ni okleval ali omahoval, kadar je šlo za našo skupno stvar. Vedno je bil in še stoji v prvih vrstah, se izpostavljal in razdajal za narod, čeprav ni eden tistih, ki mnogo govorijo. Nasprotno, vedno je bil skromen in bolj redkobeseden, po duhu in po storjenem delu pa je velik. In ravno s tem prekaša marsikatero drugega. Mihej Lubas vedno

najde čas in se odziva potrebam našega delovanja. Tako ga srečavamo že vsa povojna leta v moškem pevskem zboru Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku kot navdušenega pevca slovenske pesmi, odbornika Posojilnice Pliberk, odbornika Kmečke gospodarske zadruge Pliberk, odbornika SPD „Edinost“, kot organista in še bi lahko naštevali. Skratka, povsod sodeluje in vedno je vesel in srečen, kadar se cilji in delo našega hotenja tudi vidno pokažejo. Miheja Lubasa občudujemo in tudi poznamo kot skromnega človeka, ki pa je vedno dobre volje ter poln optimizma. Kako zmore vse to brezplačno delo za narod poleg domačega kmečkega dela sploh tako vestno izvrševati, ko pa vemo, da je bil v zadnji vojni težko ranjen in posledice kot veliko breme nosi še danes, ne da bi o tem tožil drugim? Kljub temu gospodarji dobro in zgledno ter daje nasvete tudi vsem, ki se obračajo na njega. Vedno rad pomaga svojim sosedom, tako da raje doma

„Načrtno usmerjanje je prvo vodilo k uspehu“

(Nadaljevanje s 3. strani)

pravno sodelovanje ob upoštevanju in dejanskem praktičiranju sožitja. Toda to je v naših koroških razmerah problematično. Poznamo primere, ko nas strukture večinskega naroda hočejo prisiliti k temu, da bi na teh prireditvah o naših narodnostnih problemih molčali. V tem ne vidim smisla za sodelovanje in kulturno izmenjavo med obema narodoma na Koroškem. Toliko samozavesti moramo imeti, da bomo sami vedeli in odločali o tem, da se bodo v našem kulturnem delu izražale življenjske refleksije celotne narodne skupnosti. Če pa se bomo povezali samo z našo tradicionalno in lepo slovensko pesmijo, potem se bomo na kulturnem področju zadovoljili z današnjo stvarnostjo, ki pa nam ni naklonjena. Vsekakor pa vidim ob prireditvah za 26. oktober realne možnosti, da vplivamo na miselnost večinskega naroda. To omogoča, da konfrontiramo mirnemu sožitju narodu sovražni značaj 10. oktobra z načelno naprednim, z državno pogodbo in njenim antifasističnim izročilom povezanim nacionalnim praznikom 26. oktobra. S tem naj bi napravili prve korake v smeri, ki naj bi vodila do razkroja 10. oktobra v zavesti javnosti.

SV: Kako bo SPZ pristopila k nalogam, ki bodo aktualne tudi po 26. oktobru?

Prvo izhodišče smo pokazali na letošnjem vigrednem seminarju SPZ, ko smo tako rekoč na novo diskutirali o mestu, vlogi in idejnem profilu naše organizacije. V bistvu smo pri tem spoznali, da ne smemo zanikati idejno in estetsko raznolikost kulturnega ustvarjanja. Kulturo ne smemo gledati duhovno ozko, zanikati diferenciacijo in ji jemati družbeni značaj. Take enotne in skupne slovenske kulture ni. Če se tega dejansko zavedamo, moramo v našem kulturnem de-

lovanju upoštevati vse idejne tokove, ki jih je zmogla in zmora slovenska kultura v teku njenega razvoja. Pri tem seveda izključujem vse tiste silnice, ki so se postavljale slovenskim narodnim interesom po robu. Upam, da bo SPZ znala ustvariti prostor pripadnikom vseh idejnih smeri, ki so pripravljene delovati za dobrobit in obstoj naroda. To je osnova, na kateri lahko razmišljamo o bodočih nalogah.

Po 26. oktobru bomo morali spoznanja s seminarja o dvojezičnosti v Podravljah posredovati v primerni obliki našim ljudem. Gre namreč za zelo občutljivo in resno vprašanje. Kdaj naj bi se posluževali materinskega — slovenskega jezika in kdaj dvojezičnosti. V bistvu tako pri vzgoji otrok v materinskem jeziku kot pri rabi slovensčine v javnosti nismo napredovali. Pomen materinščine je premalo zasidran v naši zavesti, zato imamo tudi premalo samozavesti. Rešitev namreč ni v tem, da bi postali dvojezična manjšina. To bi bila nevarna pot v asimilacijo. Ker je materinščina podlaga v kateri človek občuti in spozna identiteto svojega naroda, je potrebno, da jim to spoznanje postane vsakodnevna zavest. Z učitelji in starši bomo morali v tej smeri konkretno ukrepati. Morda bi bil primerni tovrstni tečajji, predavanja in druge oblike prireditve v katerih bi nadoknadili ta deficit.

Mislím, da so to zaenkrat prioritete v našem kulturnem delu. Da bo delo uspešno potekalo, zato pa je potrebna tudi organizatorična konsolidacija SPZ. V prvi vrsti mislim, da morajo tisti, ki sedijo v centrali, imeti smisel in posluš za potrebe krajevnih društev kot za enega najvažnejših činiteljev v naši narodni skupnosti. V lastnih vrstah moramo premagovati birokratsko reševanje raznih problemov; načrtno usmerjanje je prvo vodilo k uspehu.

pusti delo, kadar je pomoč potrebna sosedu-sovaščanu. Kljub razdajanju za druge pa je Miheju uspelo, da si je postavil nov dom in gospodarsko poslopje in le redki so taki, ki tako uspešno gospodarijo in sledijo času in zahtevam trga. Mihej Lubas je tudi eden od tistih zaslužnih pionirjev, ki so že pred 20 leti spoznali, da je bodočnost kmeta v skupnosti, zato so ustanovili krožek za vzrejo pujskov. Vedel je, da tudi kmet lahko gospodarji uspešno le tedaj, če se poveže in organizirano gre s svojimi pridelki na tržišče. Zamisel tega krožka je vsekakor orala ledino na tem pod-

ročju in tudi uspela. Škoda je le, da krožek ni več pod tisto streho, pod katero se je rodil in zaživel.

Zaradi dobrote in družabnosti in še posebno zaradi naše slovenske pesmi, radi prihajajo k njemu na dom in v njegov krog vsi tisti, ki jim je naša domača beseda in pesem sveta. Priljubljenemu Miheju Lubasu želimo tudi v bodoče predvsem zdravja z željo, da bi tudi naprej tako pogumno stal na braniku našega naroda in oplajal s svojim značajem, zgledom in delom naš življenj, posebno pa naš mladi rod.

ikej

Prireditve v Cankarjevem domu v Ljubljani

Torek 26. oktobra ob 19.30 uri
Praški madrigalisti — srednja dvorana. S koncertom Praških madrigalistov pričenejajo redni zborovski abonma v CD

Četrtek 28. oktobra ob 19.30 uri
Ko so cvetele buče — zmogovalna predstava s Festivala mundo drame Zemun '82 — v okviru „Boršnikovega srečanja“ — okrogla dvorana

Petek 29. oktobra ob 19.30 uri
koncert **Sinfoničnega orkestra Slovenske filharmonije** — velika dvorana

Petek 29. oktobra ob 19.30 uri
„Boršnikovo srečanje“
Dundo Maroje — komedija Marina Držiča gostuje Hrvatsko narodno kazališče, Zagreb — srednja dvorana

Sobota 30. oktobra ob 10. uri
Otroška matineja
Jančič Makarovič: **Sova oka**, Lutkovno gledališče Ljubljana — mala dvorana

Vse podrobne informacije lahko dobite po telefonu 03 061 222 815 (blagajna Cankarjevega doma).

Slovinci v TV

V torek 26. oktobra — za državni praznik, bo na 2. programu avstrijske televizije ob 20.15 uri na sporedu oddaja „Ein Fest in Österreich“. Pri tej oddaji, na kateri sodelujejo ansambli z vseh zveznih dežel, bo sodeloval tudi kvartet „Kežar“ Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ iz Šentvida v Podjuni. Ljubiteljem narodne glasbe priporočamo, da si oddajo ogledajo.

Janko Kersnik

16

AGITATOR

„On je nagle jeze in — verujete mi — tega vab ne bo odpustil. Jaz sem seveda — nedolžen! Pa najbolj neumno je to, da mi vi niste zaupali. Zakaj niste razodeli razmer svojih?“

„Ko bi šel takoj k njemu? Povedal mu bom in ga prepričal, da vam ni bila trohica znana.“

Hrast je malo pomislil.

„Ne, ne, tu je vse zastoj! Vrata vam bo pokazal in sedaj je sigurno vse prepozno! Oh, te nesrečne — vražje volitve!“

Rekši, je vrgel polno pest aktov in pisem, katere je v naglici zgrabil, po mizi, da so križem odleteli.

„Propali bomo in vrhu tega sem se sprl z najboljšim prijateljem, katerega sem imel tu v trgu.“

„Vse še ni izgubljeno, gospod doktor! Notar mi je malo prej povedal, da je pridobil zopet dva glasa, hišno svojo gospodinjino in svojega čevljarja, Kopitarja!“

„Pojte, pojte!“

„Le delati, agitirati je še treba!“

Hrast je tekel dvakrat po sobi gor in dol.

„Povejte mi vendar, gospod Koren, kateri vrag vas je motil, da ste pričeli take neumnosti z Milico? Da bi resno mislili...“

„Gospod doktor!“ vzkliknil je razdraženi koncipient.

„Oh, kaj! Da bi resno mislili — študirali bi, izpite svoje končali, potem šele se lotite takega dekleta! Sedaj pa — kaj pa ste sedaj?“

Koren je bil razdražen, jezen, a obenem vendar nekako potr. Skušal se je premagovati.

„Kaj pa — sedaj! Sedaj le delam in agitiram za vas in za naše dobro, narodno prepričanje!“ dejal je pikro.

„Haha,“ posmehnil se je doktor, a znil ni besedice. Stal je pri oknu in bobnal po steklu.

Koren je hotel oditi.

„A kako je Bole zvedel vso to stvar?“ vprašal je naglo doktor, ne da bi se obrnil.

„Niti slutnje nimam; a povedala mi bo Tilhova Barba.“

„Poskusite! Pa še nekaj! Vedeti nam je treba še nocoj, kaj je ukrenil Bole; to je važno in odločevalno. Ako nam je očiten nasprotnik, potem bode bolje, da ne kandidiram!“

„Kaj pa mislite vendar! Če nam bo tudi nasproten, vsekakor je treba poskusiti.“

„Bodemo videli!“

Koren se je poslovil. Delati ni mogel več; bil je tako poln raznih vtisov in čutil, da je moral ven iz zaduhle sobe pod milo nebo na čisti zrak. Pa ne samo to — govoriti je hotel tudi s pismonošem, s Tilhovo Barbo, in napotil se je v sotesko za Medenovo pristavo.

Srečal je babnico že pri vhodu v sotesko, dejala je, da se je namenila k njemu, ter potem brž začela razkladati vse, kar se ji je bilo tekomo včerajšnjega in današnjega dne pripetilo; kako jo je ulovil koncipient Ruda in danes zopet graščak. Naposled je pošepnila Korenu na uho, čeravno brez potrebe, ker nikjer ni bilo videti žive duše: „Gospodična bi rada z vami govorila; zvečer v mraku pridite tja za grad, že veste kam, tja, kjer sta bila zadnjič; vi bolj veste nego jaz.“

Ali nocoj?“

„Nocoj — glejte no, kdaj pa — vprašala pa nisem — pa bo že nocoj, ker se je gospodična tako mudilo.“

Kdo je bil srečnejši od Korena! Da mu je bila Milica vrnila njegovo pismo, ni ga žalostilo, nego še vesel je bil teh zaprek, ki so se nastavlale njegovi ljubezni; saj je vedel, da ga deklica ljubi, kakor le ljubi prva ljubezen, in slutil je, da ji bode očetov upor le še utrjeval ta čut. Umel je tudi takoj, da ga hoče pri ribnjaku pričakovati.

Napotil se je proti večeru tja po stranski stezi, kjer se ni bilo bati, da bi srečal koga, in dospel je ob določenem času v ribnjaku. Milica je bila že tam.

„Ni prav, da sem vas vabila semkaj, pa povedati vam moram, kako je vse to prišlo!“ dejala je hlastno, ko jo je bil on burno pozdravil in prijel obe njeni roki. Stala sta na mestu, kjer sta se prvič poljubila.

„Vedite, Elza, Medenova gospa, je očetu vse razodela! Kje in kako je ona zvedela...“

„Oh, to vem pa jaz!“ hitel je Koren.

Sedaj je bila vsa splotka obema jasna. Njen vzrok pa je Koren takoj uganil.

„Volitev, volitev, ta nesrečna volitev!“ vzdihnil je potihoma.

„Da, da, to sem jaz vedno trdila!“

„Pa maščevati se hočemo, naj velja, kar hoče! Meden mora pasti.“

„Oh, pustite to! Andrej, obljubite mi, da pustite vso stvar!“

„Katero? Volitev? Ni mogoče, Milica!“

„Oh, obljubite mi, saj je prvo, kar vas prosim! Oče so že tako razburjeni — sedaj so v trgu pri kaplanu gospodu Antonu in...“

„Kaj, pri Antonu?“ vzkliknil je Koren ves preplašen.

„Da, popoldne so se odpeljali tja in do sedaj jih ni bilo še domov!“

„Potem je pa slabo za nas; oh, nesrečni rod!“

Nočemo končati v objemu, ki bi nas zadušil

Pred desetimi leti je drhal na Koroškem v žaru nemškonalističnega besa in opoju politične in kulturne primitivnosti podrla krajevne napise, ki so jih bile dale postaviti avstrijske oblasti, ko je napetost spriču neuresničenih pravic iz 7. člena avstrijske državne pogodbe med koroškimi Slovenci postala politični problem. Za hip se je zdelo, da je manjšino zadel hud udarec; toda mobilizacija in ozaveščanje sta po 1. 1972 bila še hitrejša. Danes slovenska manjšina v Avstriji še ne uživa tiste pravne zaščite, ki bi jo morala, zato pa je bolj organizirana in bolj mobilizirana kot kdajkoli doslej. Gledano s te plati se „Ortstafelsturm“ nemškonalističnim organizacijam ni izplačal.

Pogovor za okroglo mizo se je sukal okoli treh strženov: o uresničevanju določil iz 7. čl. oziroma o procesu, ki je privedel do tega, da je t. i. zakonska zaščita Slovencev v Avstriji postala sredstvo za krčenje obsega manjšinskih pravic; vprašanju, kako in kako krepko je manjšina v zadnjih desetih letih nastopala na koroškem in avstrijskem družbenem prizorišču; in kako — ob razumljivih idejnih in deloma strankarsko-političnih razlikah — osrednji organizaciji, Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, uresničujeta politiko akcijske enotnosti. V pogovoru so v imenu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sodelovali člani vodstva Teodor Domej, Janko Malle, Marjan Šturm, Feliks Wieser in Janez Wutte-Luc, za vodstvo Narodnega sveta koroških Slovencev pa Filip Warasch in Franc Wedenig.

DELO: Najprej prvi del problematike: sedmi člen državne pogodbe, tristrankarski sporazum in sedmojuljska zakonodaja ter krčenje obsega manjšinskih pravic in manjšinske zaščite.

WIESER: Slovenci na Koroškem so se med drugo svetovno vojno prvič znašli v položaju, ko sta jih udeležba v narodnoosvobodilnem boju in njihova protifašistična naravnost kot aktivne partnerje povežali po eni plati z bojem celotnega slovenskega naroda, po drugi pa s protifašističnim gibanjem v Avstriji. Posledica tega preporoda njihove samozavesti in objektivnega deleža, ki so ga imeli pri zmagi nad fašizmom — in na to so se avstrijski politiki venomer sklicevali, ko so od zaveznikov v protihitlerjski koaliciji zahtevali obnove avstrijske neodvisnosti in suverenosti — je bila, da so koroški Slovenci pričakovali, da bo obnovljena avstrijska republika svoje obveznosti do slovenske manjšine izpolnila v kar najširšem smislu, posebej še, ker jih je — v 7. čl. državne pogodbe — sprejela kot mednarodno obveznost. Zal pa ni bilo tako in ravno za obdobje po 1. 1955 sta značilna dva procesa: gospodarski razvoj, ali bolje, nerazvoj; je močno spremenil strukturo vasi, kar ni bilo v prid Slovincem, ki so morali odhajati s trebuhom za kruhom, po drugi plati pa je prek zakonodajnega mehanizma prihajalo do stalnega

krčenja manjšinskih pravic in dvojezičnosti. Prav 1972, ko je prišlo najprej do postavitve, nato pa do nekaznovanega podiranja dvojezičnih krajevnih napisov, pri čemer velja povedati, da je tudi to, da je bila že tedanja ureditev dvojezične topografije izpeljana v znamenju hude redukcije izvirnega dvojezičnega ozemlja, pokazalo, da oblasti niso pripravljene braniti svoje lastne zakonodaje in da so družbenopolitične razmere na Koroškem nenaklonjene Slovincem in demokratičnemu razvoju.

DELO: Bi danes tedanji poskus koroških oblasti, da vsaj na delu dvojezičnega ozemlja uveljavijo dvojezično topografijo, šteli za bolj širokosrčen?

WARASCH: Ne, ne bi. Slo je za poskus, da bi ubili dve muhi na mah. Tedanja rešitev naj bi po eni plati zadovoljila nemškonalistične kroge, ki so vanjo pravzaprav že privolili, po drugi pa naj bi z njo demobilizirali manjšino, ki je postajala vse bolj zahtevna, vendar naj bi ji veter z jader.

DELO: Torej tudi postavljanje dvojezičnih krajevnih napisov leta 1972 v bistvu ni pomenilo nekaj, kar bi bilo v nasprotju z dotodanjimi in kasnejšimi konstantami v avstrijski politiki do manjšin?

WARASCH: Avstrijska politika je v temelju asimilacijska. Za celotno obdobje po 1. 1945 je značilna nenehna demontaža manjšinskih pravic, zakon o narodnostnih skupinah iz 1. 1976 pa je legalizacija takšne demontaže. Kdor je pričakoval, da bo zagotavljal vsaj nekatere pravice na nekaterih območjih, se je kruto zmotil: zakon uresničujejo oblasti le, ko je treba pravice jemati, na primer na področju šolstva se nanj sklicujejo, da lahko zavračajo vloge in prošnje v slovenskem jeziku: takšnih primerov pa je množica.

DELO: Politično ozadje te zakonodaje je sporazum med tremi avstrijskimi oziroma koroškimi strankami. Kaj pomeni ta sporazum v tem procesu?

DOMAJ: Zakonodaja je neke vrste odgovor na rast slovenske samozavesti, saj formalno, vsebinsko in krajevno omejuje mnoge pravice, ki so pred njo že obstajale, vendar so se dolgo časa nanje sklicevali le redki

Slovenci. Gre za to, da je v šestdesetih letih — prav gotovo ima tukaj veliko zaslug slovenska gimnazija — zrasla generacija ljudi, ki je začela odločneje terjati pravice na podlagi 7. čl. državne pogodbe. Zadeva ima tudi svoje socialno in zgodovinsko ozadje. V agrarni družbi ni potrebna natančna reglementacija, saj se posameznik sklicuje na kulturne in posebej jezikovne pravice v omejenem obsegu in tudi krajevno omejeno; razgledan, izobražen človek pa je bolj zahteven in tudi bolj gibljiv. Prav ta proces pa je skušala sedmojuljska zakonodaja preprečiti. Tristrankarski sporazum zato ni nikakršna zgodovinska ločnica, ni nastal 1. 1976, marveč je na Koroškem institucija, ki traja že stoletje in več, le da ni bil formaliziran. V vprašanju, postavljenem v začetku pogovora, tiči nekakšno podvprašanje, iz katerega bi se morda dalo razumeti, da sta 1972 in 1976 prelomnici v razvoju avstrijske manjšinske politike. Treba je povedati, da nista, da gre za politiko, ki je kontinuirana in dosledna. Pač pa velja pri tristrankarskem sporazumu, s katerim so vse tri avstrijske v parlamentu zastopane stranke sklenile oblikovati enotno politiko do narodnih skupin in so s tem dejan-

zdej izogiba sleherni narodnostnopolitični odločitvi in prepušča to področje koroški politiki, na Koroškem pa je najmanjši skupni imenovalec nemškonalistično usmerjena svobodnjaška stranka (FPÖ). Je pa tako, da smo se v preteklosti veliko sklicevali na zakonska določila, a nam to ni prineslo veliko, po drugi plati pa smo stalno izgubljali na terenu in naše dvojezično ozemlje se je nenehno krčilo. Rekli smo, da je sedmojuljska zakonodaja restriktivna, nismo pa vedno vedeli, kako jo preseči in kako jo izrabiti v našo korist. Zato je tudi nastala zmeda, češ da sedmojuljsko zakonodajo odklanjamo, in zato se nismo mogli sklicevati nanjo, ko smo se v konkretnih primerih borili za naše pravice, recimo za uporabo jezika...

WIESER: Sklicevali smo se na sedmi člen in ne na sedmojuljsko zakonodajo...

MALLE: Osnova vseh naših prizadevanj je sedmi člen, gre pa za to, kako bi se približali uresničevanju naših pravic. Naši ljudje preprosto niso vajeni uporabljati slovenskega jezika v javnosti, na uradih. Treba bo še veliko dela, da se bodo ljudje otresli strahu pred javno rabo slo-

Pod zgornjim naslovom je ljubljansko Delo objavilo daljši pogovor svojih sodelavcev s predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Funkcionarji Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev so v tem pogovoru zavzeli stališče k posameznim aktualnim vprašanjem naše narodne skupnosti in današnje koroške stvarnosti. Mnenja smo, da so njihova stališča zanimiva tudi in še posebno za našega človeka in za širšo javnost na Koroškem, zato pogovor, kakor ga je za objavo v Delu pripravil Marjan Sedmak, v celoti ponatiskujemo tudi v našem listu.

Uredništvo

ske privolile v skupni imenovalec, ki ga opredeljuje manjšinam najbolj sovražna stranka, opozoriti na nekaj drugega, na nekaj, posledice česar čutimo vsak dan: sporazum je odločanje o obveznostih, ki so kot mednarodna pogodba obveznosti avstrijske države, prepustil deželi Koroški.

WEDENIG: Gledano taktično, je tristrankarski sporazum izločil možnost, da bi stranke tekmovala za naklonjenost manjšine, da bi kdorkoli skušal na tem področju zabijati klin mednje.

DELO: Tudi tiste sile v strankah, ki ga intimno nikoli niso sprejele — in teh je najbrž tudi nekaj — so ga prisiljene upoštevati...

MALLE: Gre pač za politiko brez tveganja. Snovatelji sporazuma prihajajo s Koroškega. Dunaj se tudi

venskega jezika, dela, ki bo politično, pedagoško, kulturno, pa tudi takšno na gospodarskem področju, ki je v zadnjem času dosegalo zelo lepe uspehe.

WUTTE-LUC: Na kratko bi rekel, da je tristrankarski sporazum likvidator sedmega člena. Da je šel razvoj v to smer, je kriva tudi starejša generacija: namesto da bi po vojni trdo segli po naših pravicah, smo pisali spomence in opomine. Mlajši rod se je v zadnjem času lotil dela na terenu in mislim, da je to zelo prav. Treba je odgovarjati na vprašanja, ki jih postavljajo ljudje tam, kjer živijo, treba se je organizirati na terenu, hkrati pa moramo dobro vedeti, da narodnostna politika niso samo spomence in pogovori, marveč zajema gospodarska, socialna in mnoga druga vprašanja, ki se jih moramo

Slovenci v Avstriji deset let po jurišu na dvojezične krajevne napise

lotiti po vsej Koroški, na celotnem dvojezičnem ozemlju. Oživiti delo tudi na terenu, ki je bil doslej zamenjarjen, mora biti skupna politika obeh osrednjih organizacij.

WIESER: Osnovni nesporazum je bil, kot je nakazal že tovariš Luc, v tem, da sta osrednji organizaciji uresničitev sedmega člena skušali doseči predvsem na Dunaju, pri zveznih oblasteh, ne da bi si organizirali podporo baze na terenu, zaradi česar so bili naši glasniki pred zvezno vlado brez materialnega zaledja terena. Tega še vedno nimamo pokritega tako, kot bi si želeli, čeprav je napredk zadnja leta brez dvoma izreden. Treba se je zavedati, da nenadnega zasuka ne bo, da nam narodnostne pravice ne bodo padle z neba, da si jih bo treba izboriti s pridno, vsakodnevno mobilizacijo, ki jo bo treba podpirati z delom na političnem, socialnem in gospodarskem področju ter sploh v vseh izsekih, ki zadevajo življenje naših ljudi, pa ne samo naših, marveč vsega koroškega prebivalstva, saj zaostajanje v razvoju tepe tudi nemško govoreče. Postati moramo, skratka, aktiven dejavnik v prostoru, v katerem živimo. Na mnogih območjih smo že kar dobro zasidrani, so pa seveda deli Koroške, ki se jih še nismo kaj prida lotili, čeprav, to si upam trditi, še nobena dvojezična koroška občina v narodnostnem pogledu ni povsem odmrta.

WARASCH: Mislim, da je ena od poglavitnih napak naše povojne politike v tem, da smo dopustili, da nam je politiko in taktiko narekovala avstrijska — v smislu uradna politična — stran, namesto da bi dali sedmemu členu našo vsebino in pustili uradno politično stran, da reagira. Nasprotujem pa tezi, ki smo jo tu slišali, da je treba sedmojuljsko zakonodajo izkoristiti v njenih pozitivnih točkah. Mislim, da bi tako prišli v navzkrižje z občinami in ljudmi, ki jih ta zakonodaja ne priznava več za dvojezične. Poglejte primer moje občine, Djekš: če bi ljudi povprašali naravnost, koliko se jih še priznava za Slovence, bi se jih oglasilo komaj nekaj odstotkov, ko pa vsako leto sestavljajo listo porotnikov, ki morajo vpisati tudi znanje jezikov, je takšnih ki znajo slovensko, kar 88 odstotkov. Slovenščino so se naučili doma od matere, in so Slovenci. Teh ljudi pa ne bomo pritegnili, če se bomo prilagajali zakonodaji, ki jih odpisuje.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

„Pustite jih, naj sami izbojujejo, kar imajo med seboj; ne hodite med nje — to sem vas hotela prositi. Saj bo še lahko vse dobro!“

Koren je komaj čul deključine besede. Zavest, da bode Bole sedaj v istini očitni nasprotnik Hrastov, razburila ga je silno.

„Milica,“ dejal je po kratkem molku, „vi ne veste, kaj je to, ako človek posveti vse svoje sile, vse svoje strasti eni sveti ideji, ako mu dušo polni vroča, pekoča želja, koristiti narodu in domovini, pri tem pa mora gledati, kako se po branjevsko ravna s to zavestjo, kako sleparsko se ta uporablja za sebične strankarske namene!“

Dekliča ga ni umela, toda strastni ogenj, ki mu je žarel v očeh, bil bi jo navdušil in razvnel, ko bi njena skrb ne bila večja, da zabrani preteči očitni razpor med svojim očetom in tem strastnim Hrastovim agitatorjem.

„Vi pravite, da vas navdaja povse le skrb za domovino,“ rekla je nekako boječe in sramežljivo, „in mene — mene pa ne ljubite?“

„Milica!“

„Odgovorite mi!“ hitela je pogumneje.

„Ljubim vas, to veste kakor jaz,“ dejal je Koren in njegovo pošteno oko se je ujelo z njenim.

„In zakaj mi ne morete izpolniti želje, zakaj me ne uslišite in se ne izognete boja, kateri nama ne koristi in kateri bo tudi zdaj za vas brezuspešen — kakor sami trdite?“

„Ne morem!“ rekel je agitator svojeglavo in povsili oči.

Dekličo je posilil skoraj jok.

„Vi me silite, da vam še nekaj povem!“ dejala je ihteče in zakrila svoj obraz.

„Kaj?“

„Oče pravijo, da imate vi najmanj pravice, siliti se v te stvari — pravijo, da morate skrbeti najprej zase, in to so mi očitali tudi zaradi vašega pisma!“

Koren se je stresnil in povsili glavo. Danes je že drugi čul enako očitanje — toda sedaj je bilo bolj pekoče nego prv.

Kratka, a mučna tišina je bila nastala.

Dekliča se je bila obrnila zopet k ljubljencu in svoj rdeči obrazek, na katerem je bilo pol joka, pol smeha, naslonila na njegovo ramo.

„Andrej!“ šepnila je polglasno.

On se ni mogel več ustavljati. Objel jo je strastno in ji poljuboval oči in ustni.

„Da, da, Milica, jaz te bom ubogal,“ dejal je potihoma. Bilo je prvič, da jo je tikal, in nje se je pri tej besedi tudi polastil čuden sladak čut.

Z gradiča je zapel zvonec, ki je klical posle k večerji.

„Hvala ti Andrej! Lahko noč!“

„Lahko noč!“

Ločila sta se naglo. On je postal še nekoliko trenutkov na obrežju in zrl za njo, dokler njeno belo krilo ni izginilo za zeleno vrtno ograjo.

ŠTIRINAJSTO POGAVLJE

Istega večera je doktor Hrast dolgo pričakoval svojega koncipienta. Tako je bil nemiren, da se mu niti večerjati ni ljubilo niti govoriti z ženo. Venomer je hodil k odprtemu oknu ter zrl na ulice, če li že prihaja Koren. V jasni mesečini se je videlo daleč, a Korena vendar ni bilo ugledati. Naposled je hotel odvetnik ven v krčmo, kjer je mislil dobiti Andreja. Šel je res, akoravno ga je žena ustavljala, češ da se bo še bolj razburil, v čitalnico, a tam tudi ni našel koncipienta. Nihče ni znal, kje je. Domov vračajoč se

povraščal je doktor v Korenovem stanovanju po njem, a zaman. Silno nejevoljen je prišel domov.

Drugega dne je bil Koren ob navadni uri v pisarni.

„Kje ste hodili sinoči? Kaj novega, kako stojimo?“ hitel je Hrast z vprašanjem.

„Obupal sem — slabo, slabo za nas! Najbolje bo, ako odstopite od kandidature!“

„Kaj, vi to svetujete, vi?“

„Da, prepričan sem, da propademo; Bole se je zvezal z Antonom in potem lahko sodite sami.“

„A, dobro! Odstopil pa ne bom; če hočejo, naj imajo boj! Če propadem, propadem pač častno!“

„Jaz bi dejal, gospod doktor, da bo morebiti za vse boljše, ako odstopite,“ ugovarjal je znova Koren.

„Kdo vam je vdihnil to misel, kdo vas je prerodil v tej noči!“ klical je odvetnik in postal pred nim.

„Prepričanje, da vse brezuspešno! Obenem pa čutim, da nam bo trdovratno nasprotovanje še več sovražnikov nakopalo; — le pomislite, sedaj je že Bole...“

„Aha, ta vam najbolj po glavi hodi — umejem, umejem — zakaj...“

„Ne žalite me, gospod doktor! Uverjeni ste o moji dobri, resni volji, toda če je vse zaman, vse agitiranje...“

„Bolje pošteno propasti, nego umakniti se bojzljivo — tako vsaj ste še včeraj trdili!“

„To trdim tudi sedaj! Toda v politiki morate pomisliti tudi vse mogoče posledice!“

„Oh, izvrstno! Sedaj ste postali celo oportunist.“

Ločila sta se oba nejevoljna. —

Dva dni pozneje je prijavil dnevnik, da doktor Hrast ne kandidira. Ta novica je prišla tako nenadno, da je posamezni izmed odvetnikovih pristašev niso hoteli verjeti Štprav ko je Koren pritrđil povprašujočim, zmajevali so glave in glasno izražali svojo nezadovoljnost. (Dalje prihodnjič)

Varčevanje

včeraj, danes in jutri

najboljše zavarovanje

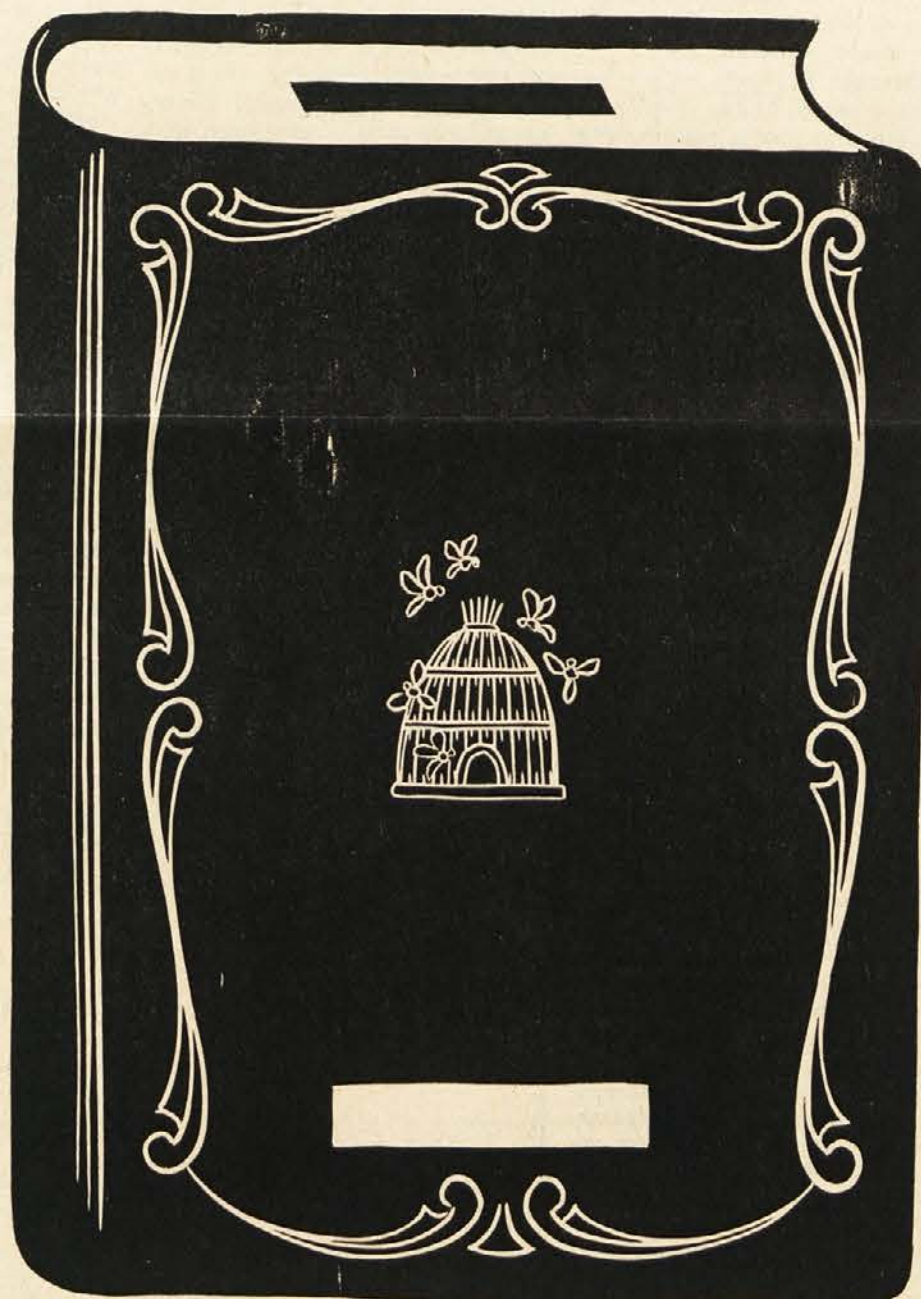
Posebno
v „tednu varčevanja“ od 25. do 31. oktobra 1982
in ob Svetovnem dnevu varčevanja 31. oktobra 1982

pričakujejo rojake in prijatelje
naše domače

POSOJILNICE

BILČOVS
BOROVLJE
CELOVEC
DOBRLA VAS
s poslovalnicama
SINČA VAS in
ŠENTPRIMOŽ
GALICIJA
GLINJE
GLOBASNICA
HODIŠE
ŠT. JAKOB V ROŽU
ŠT. JANŽ V ROŽU
KOSTANJE
KOTMARA VAS
LEDINCE
s poslovalnico
BAČE
LOČILO

MARIJA NA ZILJI
PLIBERK
PODLJUBELJ
PODRAVLJE
RADIŠE
SELE
ŠKOCIJAN
ŠKOFIČE
ŠMARJETA V ROŽU
ŠMIHEL PRI PLIBERKU
ŠTEBENJ PRI BELJAKU
ŠT. TOMAŽ
VELIKOVEC
s poslovalnico
DJEKŠE
VOVBRE
ZILJSKA BISTRICA
ŽELEZNA KAPLA
ŽVABEK

ZVEZA SLOVENSКИH ZADRUG

Celovec, Pavličeva 5-7

in njena poslovalnica v novih prostorih

Beljak, Kaiser-Josef-Platz 6

SAK - Šentandraž 1:1 (1:0)

Kar je poraz proti Treibachu nazaval, je tekma proti ambicioznemu moštvu iz Šentandraža potrdila: SAK ni v najboljši formi.

V prvem polčasu je moštvo kar dobro začelo in je imelo tudi tehnično premoč na igrišču. Čeprav je gol padel iz enajstmetrovke, je bil po poteku igre zaslužen. Vendar je že tu bilo opaziti slabosti posameznih igralcev, ki so se v drugem polčasu še stopnjevale.

V drugem polčasu so gostje iz Laboške doline začeli precej energično in so prvih dvajset minut bili močnejše moštvo na igrišču. Ven-

dar nekaj možnosti niso znali izkoristiti. V enem od konter napadov je Velik po lepem solu zadel ob prečko, gol v tem trenutku bi po vsej verjetnosti odločil igro. Vendar pa sredina ni funkcionirala, pa tudi v zaključku so nastale nekatere napake pri driblanju in pri oddaji, treba pa je povedati, da je šentandraška obramba stala precej trdno, kazalo pa je tudi, da se SAKovi napadalci malo bojijo konfrontacije z bolj agresivnimi gosti. Vsekakor SAKova obramba pri голу deset minut pred koncem, ki se je že nekaj časa prej napovedoval,

ni napravila preveč dobre slike. Tudi Mrkun kot golman se je upal predaleč ven iz svojih vrat. SAK je s tem remijem sicer še vedno prvi z dvema točkama naskoka na drugouvrščeni KAC, njegova prednost pa se je zmanjšala za dve točki. Naslednja igra v Wolfsbergu proti tamkajšnjemu ATUSu, ki prihaja iz koroške lige, pa bo brez dvoma pokazala, ali je sedanje moštvo SAKa brez trenerja dovolj močno, da ohrani vodstvo v svoji ligi. Velik je z desetimi goli skupaj z Vidreisom (Treibach) najboljši strelec v ligi.

SAK „pod 23“ —
Šentandraž „pod 23“ 0:0

Razdelili smo nagrade reševalcem križanke

Pred nekaj tedni smo po dolgem času spet enkrat objavili križanko ter razpisali tudi tri knjižne nagrade. Lahko ugotovimo, da je bilo med poslanimi rešitvami zelo malo takih, ki smo jih pred razdelitvijo nagrad morali izločiti zaradi ene ali druge napake. Nagrade — lepe slovenske knjige — tokrat prejmejo:

Kap Mihej, Zamanje pri Škocijanu; Hudl Tomaž, Nonča vas pri Pli-

berku;

Pavla Peršin, Tržič (Slovenija).

Oba domača nagrajenca prosimo, da po nagrado prideta v uredništvo, nagrajenki v Sloveniji pa bomo nagrado seveda poslali po pošti. Vsem prisrčno čestitamo.

Pravilna rešitev križanke:

Vodoravno: 1. krepot; 7. komet; 12. rasist; 13. lopata; 14. omela; 15. Kersnik; 16. vaja; 17. tona; 18. akt; 19. tkanina; 22. krt; 25. Aden; 26. post; 30. varilec; 32. Pamir; 33. amonij; 34. Ločani; 35. satan; 36. odenek.

Navpično: 1. krov; 2. rama; 3. esej; 4. Pilat; 5. osa; 6. st; 7. koran; 8. Ops; 9. mana; 10. etik; 11. takt; 13. Lenin; 15. konec; 17. Tadej; 20. kalin; 21. Apače; 22. kvas; 23. Rama; 24. trot; 27. Oman; 28. sine; 29. trik; 31. Ina; 32. pot; 34. LD.

Zaradi razširitve ceste na Sapotnici je bilo napovedano, da bo Ljubelja zaprt za ves promet za konec tega tedna. Žandarmerija sporoča da bo Ljubelja zaprt šele od petka 29. oktobra od 14.30 ure do ponedeljka 12. ure.

3. slovensko prvenstvo v namiznem tenisu

Za nedeljo 28. novembra 1982 napoveduje Slovenska športna zveza 3. slovensko prvenstvo v namiznem tenisu, ki ga bodo izvajali v farni dvorani v Selah.

Tekmovanje, ki se bo začelo ob 13. uri se bo odvijalo v treh skupinah: skupina A — moški (dostopno za vse igralce), skupina B — mladinci (rojeni po 1. juliju 1965) in skupina C — dekleta.

Prijave za turnir je treba poslati do 27. novembra 1982 (do 17. ure) z oznako A, B ali C na vodjo turnirja: Mirko Oraže, Unterbergnerstr. 17, 9170 Borovlje. Poznejše prijave bodo možne samo, če bo še kaj prosto. Izžrebanje bo v soboto, dne 27. novembra 1982 ob 20. uri v farni dvorani v Selah. Prijavnina zna-

ša 20 šilingov.

Na turnirju bo veljal pravilnik namiznoteniške zveze, se pravi, da bodo igrali po izločilnem sistemu.

Neposredno po prvenstvenem turnirju (približno ob 17. uri) bo razglasitev prvenstvenih rezultatov in podelitev pokala ekipnemu prvaku 1982. Tekmovalci prvo-, drugo- in tretjevrščenega moštva na ekipnem prvenstvu 1982 prejmejo kolajne in diplome. Zmagovalci slovenskega prvenstva v namiznem tenisu 1982 prejmejo lepe nagrade.

PISMO BRALCA

V čigavem imenu?

Ze dobro poldrugo desetletje se zavzeto zanimam za delo, življenje in uspehe slovenske narodnostne skupnosti (zavestno sem se vselej izogibal nazivu „manjšina“, ker le-ta njene pripadnike nekako sam potiska v nenekopraven položaj) na avstrijskem Koroškem, še posebej pa za njihov boj za ohranitev narodnostnih pravic. Zato ne prebiram (kolikor toliko) redno samo oba slovenska celovška tednika, temveč — kolikor mi pač uspe — tudi nemški celovški tisk.

V enem od teh listov že nekaj let sledim sestavkom, ki jih občasno objavlja dvorni svetnik dr. Valentin Inzko. Iz leta v leto se bolj čudim njegovemu pisanju, mislim pa, da je s sestavkom, ki ga je objavil 9. oktobra v celovški izdaji Kleine Zeitung, izbil sodu dno, kot pravimo. Dr. Valentin Inzko je že prej prepeval hvalo avstrijski republiki za „zasluge“, ki bi jih naj imela le-ta pri razvoju slovenske narodnostne skupnosti, tokrat pa je presegel vse prejšnje hvalospeve.

Morda je dr. Valentin Inzko sam zase lahko hvaležen avstrijski republiki za podeljeni mu naslov dvornega svetnika, mislim pa, da nima nobene pravice zahvaljevati se koroškemu deželnemu in avstrijskemu državnemu vodstvu v imenu pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti. Zakaj le? Morda zaradi sramotne in Slovincem krivične julijske zakonodaje? Ali zaradi nenehne zapostavljanja Slovencev, ki jim na južnem Koroškem — tam, kjer naš narod živi — niti dvojezičnih krajevnih tabel ne dovolijo, čeprav celo tak strokovnjak za pravo narodnostnih skupin kot je dr. Theodor Veiter (mimogrede: ugleden pripadnik ÖVP) zatrjuje, da bi morali biti na dvojezičnem ozemlju napisani na vseh uradih, šolah, železniških postajah itd. v obeh deželnih jezikih? Nemara zaradi odprave dvojezičnih šol? Morda zaradi pretepanja slovenskih mladincev s strani orožništva in policije v Škocijanu, Sinči vasi in drugod ali zaradi česa drugega?

V soboto 9. oktobra se je dr. Valentin Inzko na straneh Kleine Zeitung znašel v zelo čudni družbi, med samimi „prijatelji“ Slovencev, kajti o pripadnikih slovenske narodnostne skupnosti na avstrijskem Koroškem so si poleg dr. Valentina Inzka drznili spregovoriti še taki „zagovorniki“ Slovencev, kot so dr. Mario Ferrari-Brunnenfeld, Stefan Knafel, Leo-

pold Wagner in Heinz Stritzl. Lepa družina, ali ne?

Bojim se, da bo ob eni prihodnjih velikih parad na dan 10. oktobra dvorni svetnik dr. Valentin Inzko naredil še korak dlje: da bo stopal z rama ob rami s svojim razupitim imenjakom — dr. Valentinom Einspielerjem, enim največjih narodnih odpadnikov, ki jih je kdajkoli rodila slovenska mati!

Branko Senica
Maribor

POSOJILNICA CELOVEC

Bahnhofstraße 1 (Pristerhaus)
9013 Kagenfurt - Celovec

Telefon: (0 42 22) 57 3 56
Teleks: 42075 po cel a

Vedno smo vam na voljo za vse bančne posle, posebno

- tekoče račune podjetij in posameznikov (za plače, pokojnine, rente, štipendije itd.) s konkurenčno obrestno mero,
- nakazila za Avstrijo in inozemstvo,
- najugodnejšo menjavo valut,
- vnovčenje čekov ter nabavo evročekov in inozemskih čekov,
- kredite in posojila po ugodni obrestni meri
- anonimne hranilne vloge (z geslom)
- stanovanjsko varčevanje idr.

Zaupajte svoje denarne zadeve domači banki! — Pri nas ste vedno dobrodošli, posebno še v tednu varčevanja od 25. do 29. oktobra.
Bančna tajnost zajamčena!

Vaša Posojilnica Celovec
Bahnhofstraße 1

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 22. 10.: 9.00 Poročila

— 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Železna devica — 12.05 Oče in sin — 12.10 Slikar Karl Rössing o svoji mladosti — 13.00 Poročila — 17.25 Otroška oddaja — 18.00 Pan-optikum — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zadeva za dva — 21.20 Zgodbe Georga Thomalle — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 23. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Angličščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Družinska oddaja — 11.05 Japonski mladinski orkester — 11.40 Newyorški balet — 13.00 Poročila — 14.30 Moj Leopold — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Risane, slikanje in oblikovanje — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Hans J. Kulenkampf o svojem življenju in delu — 22.55 Šport — 23. Poročila.

NEDELJA, 24. 10.: 11.00 Pogovor z novinarji — 12.00 Starši in otrok — 15.00 Iz delavnice Walta Disneya — 16.30 Ena, dve ali tri — 17.15 Nils Holgersson — 17.40 Prometna vzgoja za otroke — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Operni vodič — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Elektra — 22.15 Šport — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 25. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Kuharsko omizje — 10.00 Nevtiralnost Avstrije — 10.30 Moj Leopold — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Poročila — 17.00 Dežela gora — 17.25 Preprečujemo nezgode — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudje in živali — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.05 Stoletnica rojstva Emriha Kalmana — 22.35 Šport — 23.05 Poročila.

TOREK, 26. 10.: 10.00 Janka in Metka — 11.50 Šport — 15.20 Draga prijateljica — 17.00 Risanka — 17.10 Prometna vzgoja za otroke — 17.15 Turki prihajajo — 18.30 Srečanje s človekom in živalmi — 19.00 Slike iz Avstrije: Koroška — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Avstrijska razsežnost — 21.15 Lechner Edi gleda v raj — 22.40 Šport — 22.55 Poročila.

SREDA, 27. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Miška — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska oddaja — 10.35 Kapitan z morsko boleznijo — 11.55 Oče in sin — 12.00 Avstrijska razsežnost — 13.00 Poročila — 17.00 Lutkovno gledališče — 17.30 Ostržek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smučarski tečaj — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družinski oče — 22.00 Poročila.

ČETRTEK, 28. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Draga prijateljica — 12.05 Risanka — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.00 Zvezne dežele — 17.25 Preprečujemo nezgode — 17.30 Pet prijateljev — 17.55

Otrokom za lahko noč — 18.00 Pogled v loncec — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gnezdo pod razvalinami let — 21.45 Erwin Rommel — 23.15 Šport — 23.45 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 22. 10.: 17.30 Starši

in otrok — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravniški nasveti — 21.05 Triptihon — 21.20 Politika v petek — 22.20 Sabljaški dvoboj — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 23. 10.: 13.15 Športno popoldne — 15.50 Ars Electronica — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Zivali iščejo dom — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Nagomet — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Zadeva za ljudskega odvjetnika — 20.15 Triptihon — 23.00 Rabelj prihaja.

NEDELJA, 24. 10.: 13.00 Športno popoldne — 16.45 Sitatunga — 18.30 Mladinski magazin — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Film iz ameriške državljanske vojne — 22.55 Mednarodne papevke.

PONEDELJEK, 25. 10.: 18.00 Perspektive — 18.30 Ars Electronica — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ob 75-letnici Fritza Eckhardta — 21.05 Nenasitni — 23.30 Sto mojstrov in 23.40 Poročila.

TOREK, 26. 10.: 15.30 Zgodovina druge republike — 17.00 Mladi glasbeniki — 18.30 Patovanje v neznanu — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Praznik v Avstriji — 21.45 Nekdaj je bilo — 22.30 Ob 95-letnici Paule Preradović — 23.15 Sto mojstrov in 23.25 Poročila.

SREDA, 27. 10.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturno ogledalo — 21.05 Pesmi, ki pomenijo svet — 21.50 Poročila — 22.20 Umetnine — 22.35 Opatija — 23.20 Poročila.

ČETRTEK, 28. 10.: 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Na poti po Avstriji — 18.30 Bonanza — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdaj, zdaj — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 22. 10.: 14.10 Obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 23. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 24. 10.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 25. 10.: 14.10 Obzornik — Solistična glasba.

TOREK, 26. 10.: 7.05 Dober večer, sosedi.

SREDA, 27. 10.: 14.10 Obzornik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 28. 10.: 14.10 Obzornik — Mladinska oddaja.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 22. 10.: 8.55 TV v šoli

— 17.20 Poročila — 17.25 Prvi cvetovi — 17.55 Zabavno glasbena oddaja — 18.25 Obzornik — 18.40 Bistre vode: Una — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Fantje s Hill Streeta — 20.55 Zgodbe iz delavnice — 21.55 Spremljajmo, sodelujmo — 22.05 Sojenje strahu, ameriški film — 23.40 Poročila.

Slovenski atletski klub
vabi na prvenstvene tekme

V NEDELJO, 24. OKTOBRA 1982

WOLFSBERG — SAK ob 10.15 uri
Wolfsberg pod 23 — SAK pod 23
ob 8.30 uri
Prisrčno vabljeni

Menjava denarja

Stanje v četrtek 21. oktobra 1982

Za 100 din dobite	25.00 šil.
Za 100 din plačate	29.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.20 šil.
Za 100 lir plačate	1.29 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje